



Miljenko Stojić

DID JOZO

Miljenko Stojić
DID JOZO

Nakladnici

Gral Široki, Zagreb
Cvitak, Međugorje
Matica hrvatska, Čitluk

Za nakladnike

Stanko Mikulić
Krešimir Šego
Andrija Stojić

Urednik

Krešimir Šego

Lektura i korektura

Zdenka Leženić

Ilustracije

Ante Ivanković

Oblikovanje i grafička priprema

Josip Mijić

© Miljenko Stojić

Tisak

Gral, Široki Brijeg

Godina

2013.

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 847766

ISBN 978-953-7360-21-4 (Gral Široki)

Miljenko Stojić

DID JOZO



Gral Široki – Cvitak – Matica hrvatska
Zagreb – Međugorje – Čitluk
kolovoz, 2013.

DICO MOJA!

Dok počinjem zapisivati događaje iz svoga života, vani se polako približava jesen. Dica krenula u školu, grožđe sazrilo, smokve smo već pobrali... I još bi se moglo mnogo toga nabrojiti, ali to ostavljam vama. Meni je prostor ograničen i moram s Božjom pomoći polako krenuti prema svom zadatku.

Da vam pravo kažem, ne znam što mi bi pa ovo prihvatih! Ne ugledam se ovim riječima na Računalka i Dragu. I oni su, naime, slično govorili. Meni se samo čini da imam više prava od njih to reći. Puno sam stariji i od njih i od vas koji ovo čitate, već sam did, i kako ću vam uspješno prenijeti svoje misli? U moje vrime sve je to nekako bilo drukčije. Ne ću reći lipše, jer je zacijelo i vama vaše vrime lipo. Ma, pokušat ću govoriti onako kako govorim svojim unucima. Stvarno su mi dobri. Idemo zajedno u šetnju, pričamo, kupujem im slatkiše i sladoled zbog čega se njihovi roditelji ljute, ali to je život. Kad ćeš jesti takve stvari nego u ditiinjstvu?! Istina, ako se pretjera, pokvare se zubi pa stotinu poteškoća. Zbog toga i ja pazim pa smo nekako na kraju svi zadovoljni.

Virujem da ste već primijetili, kao i ja, da mišam ijekavicu i ikavicu. Mislio sam sve popraviti, na računalu to nije teško, a onda se upitah zbog čega ne bih ostavio ovako kako jest. U školi učite ijekavicu, i to je dobro. Propisi su sada takvi i trebamo ih se držati, inače se ne ćemo razumiti. S druge strane, kod kuće obično govorimo ikavicu, onaj govor koji su nas naše matere naučile. Jednom ćemo valjda šire o svemu tome, sad samo ovoliko. Nadam se da se vaše učiteljice neće ljutiti. S njima vi govorite onako kako one zahtijevaju, a sa mnom, didom Jozom, ovako, po domaću, dico moja. To obogaćuje cilokupan naš rvacki jezik, dopušta mu rast, jača

ga. Nemoguće je odbaciti sve što smo bili kroz povist i čemu ćemo se možda jednoga dana opet vratiti.

Primitili ste još nešto. Pišem na računalu što se ne bi očekivalo od čovika mojih godina. Ima to svojih velikih razloga. Jednom ćemo i o tome. Sada je važno samo da se što prije i što bolje upoznamo. Budem li gnjavio, slobodno recite da prestanem. Reći ću i ja vama, ako budete takvi, mislim ako čujem kakvi ste. Ne tribamo se stidit jedni drugih. Nitko nije popija svu pamet svita. Zbog toga slušajmo i učimo zajedno.

Nemojte me odmah pitati što ću vam sve pričat. Kao da ja to znam! Nadam se da će biti dovoljno za vrime koje mi je udiljeno. Proša sam puno svita, svašta vidija, svašta učija, svašta doživija, pa da ne bude dovoljno!? Ne triba o tom dvojiti, dico moja. Did će vam Jozo mnogo toga ispriposvidit, čak i više nego što sam reka svojoj babi. (To ja onako iz milja tepam svojoj Jeleni, odnosno Jeli.) A nisam prije ni ima kad. Tribalo se skućit, došla dica, tribalo je radit, onda počeše ić u školu, pa se poslin počeše ženit i udavat, i vrime proleti. Ne će Jela saznat nešto posebno. Sve sam joj velike stvari već davno kaza. Čut će one male, kojih se i ja tek sada prisjećam. Skuha li mi zbog toga dobru crnu kavu, nalije malčice crnog vina, bit će mi to najbolja nagrada. Zapalit ću još i lulu... A da, ne smi se pušit, i to je to.

ZUBIĆI

Gleda sam nešto ovih dana prvašiče. Dobro su se snašli. Ne boje se više doći u školu, sjatili su se s drugima, ozbiljno vuku one svoje glomazne torbe, shvaćaju da postoje i zadatci koji se moraju napraviti za sutra. Oni lažno osjećajni rekli bi da im ih je žao, a ja bih reka da je dobro da se vižbaju za život. Ne opravdam time postupak da im se nepromišljeno množe zadaće, nego samo želim reći da tribaju odrastati i da im ta vižba nimalo ne će naškoditi.

Dok ovo govorim, ne prisićam se svojih prvih školskih koraka, nego prvih koraka u tuđini. Možda ću vam drugom prilikom o tim školskim koracima, sada mi se ne čine tako važnima. Došli mi, dakle, u Njemačku. Bilo nas je podosta iz ovog kraja, a također podosta i iz našeg sela. Nije se održavalo nikakvo svitsko ili europsko prvenstvo u ovome ili onome, nego smo došli raditi. Zacijelo da bismo ostali kod kuće da smo se mogli negdje zaposliti. Ali u to je vrime careva komunizam i gospodarstvu nije išlo u skladu s gospodarstvom na Zapadu. Čak i kad je čovik ima novca, nije moga kupiti sve što mu treba jer je mnogo toga jednostavno nedostajalo. I da bismo prehranili obitelji, morali smo ići na taj »truli« Zapad, kako su ga komunisti zvali. A nama je izgleda tako sočan i zdrav. Spremno smo podnosili sve muke samo da bismo ušli u taj novi svijet. To je ko kad ti niču prvi zubići. Boli, ali si radostan kad izrastu. Ne znaš to opisati ričima, još si premali za takvo što, ali osićaš kako hranu bolje i lakše grizeš. Znali smo svoj rvacki jezik, o njemačkom nije bilo ni spomena. Najvažnije nam je bilo naučiti kako se zovu alatke kojima radimo. Nakon toga moglo se krenuti u učenje naziva hranidbenih potrepština. Bože moj, što je tu bilo smija! Recimo, želiš kupiti komad svinjskog ili telećeg mesa, a kako ne znaš jezik,

nema ti druge nego uprili prstom u bilo koji komad mesa pa zamukati ili zaroktati. Trgovcima je tad bilo jasno što hoćemo, a nama drago da smo se sporazumili. Morali smo odrastati i priživiti u tom svitu. Pojedini od nas tek su imali 18 godina.

Znam da je vama danas lakše i da su drukčija vrimena. Ne žalim se ja na to, kako neki čine. Fala Bogu da je došlo vrime da smijemo pivati svoje pisme, birati između više predloženi, a ne samo između jednoga, otići nekamo na odmor. Istina, nije svima tako. Rat je neke potira iz njihovih krajeva, neki teško nalaze posa, neki bi tili nešto više. Međutim, općenito gledajući, danas je drukčije. Živimo u demokratskom društvenom okruženju i nadamo se da će stvari ići bolje.

Vidite kako se raspričam kad uspomene počnu navirati! Da sam tada imao računalo ko sada! Čuda bih napravija. Sve bi lipo zapisa i ne bi sada, poput prvašića, nastoja na vrime dovršiti svoj zadatak. Međutim, neka zubići samo rastu. Mislim vaši, ne moji. Meni su neki već ispali, odnosno zaminija sam ih umjetnima, a vi svoje čuvajte. Tribat će vam. Dug je život. Pomaže im ne samo četkica i pasta za zube nego i učenje. Kako? Lipo. Reći ću vam samo da ima raznih vrsta zubića, a vi dalje razmislite glavom.

VEZA

Gleda sam ovih dana malo više televiziju nego inače. Zna-
te zbog čega? Netko je ubio Ivanu, kćer jednoga našega
odvjetnika. Zaprepastilo me to, kao i čitavu Hrvatsku. Kako
netko može nekoga ubiti, pa da je i kriv, što po svemu sude-
ći nije bija slučaj s Ivanom!? Nitko nema pravo uzeti zakon
u svoje ruke. To u nekim slučajevima može samo država, a
u svim ostalima samo Bog. Očito, ima nas svakakvih, ne ću
reći ima ih svakakvih. Ljudi smo i svi grišimo, samo ne ovako
jezivo.

Na mistu je pitanje zašto ovako počinjem tekst u časopisu
kao što je Cvitak. On bi triba biti časopis za sritno ditinjstvo,
tako uvijek predstavlja sam sebe. E, upravo zbog toga ovako
pišem. Dica nemaju sritno ditinjstvo ako su stariji zli. Znam
da ih je teško preodgojiti, ali vridi pokušati. Možemo, recimo,
početi moliti da svit postane bolji, da se ljudi posjećuju, da
ne pričaju loše jedni o drugima, da se međusobno pomažu...
Ima tisuću molitava koje bi se mogle moliti. Virujem da su
neke i vama pale na pamet dok ste ovo čitali. Nije važno koju
molitvu molimo, svaka je dobra, važno je da se moli. Ona
predstavlja našu vezu s Bogom. A zar ima išta silnije nego
imati vezu s Bogom? – Predivno! – rekla bi teta Luca. Narav-
no da jest, samo bi se tribala sitit da ovo vridi i za nju dok
ogovara druge. Nije da ja nju sada želim oblatiti pred svima
vama. Ne ću vam reći tko je ona. Kad pročita, znat će da se i
vi s ovim slažete pa će virovatno prominit svoje ponašanje.
Tko kaže da je to teško? Samo rekneš da očeš i gotovo! Ali,
kako reći!? To svatko sam za sebe čini. Pomoći nema. Potpu-
no isto ko u učenju. Uzalud knjige, učitelji i prijatelji ako sami
ne zagrijemo stolicu.

Nego, rekoh nešto o vezi. Ima i drugih veza koje su važne, a ne samo one s Bogom koje su najvažnije i bez premca. Recimo, ovih dana meni je bila važna veza mog monitora i računala. Nešto se bilo tu pobrkalo pa su mi se boje pred očima neprestano minjale. Nemojte se smijati i reći da mi je to od starosti ili, ne daj Bože, od pića. Jedino mi je bila utiha što su nanosile na plavo. Tada bih se sitija sunca, neba, nebesa i bilo bi mi lakše. Umova sam kako to popraviti, ali nije išlo. Na kraju sam monitor preda jednom prijatelju, stručnjaku za računalnu tehnologiju. Zamislite što je bilo? Ništa! Upravo tako. Kod njega je monitor besprijekorno radija. Mica ga, gnjavija ga, on radi ko švicarski sat. Na kraju mi ga vratija. Što će drugo? Najvirovatnije da nisam dovoljno pričvrstija one poveznice. Podsutilo me to na dane u tuđini. Sam si, nigdje nikog tvoga, a triba živit. Spašava te jedino veza s drugim ljudima. Uostalom, znate i vi o čemu je zapravo rič. Sitite se samo igre, pomoći u učenju, odlaska kući... Uvik je bolje u društvu, čoviku je nemoguće živiti sam.

KAP ULJA

Zamirisali mi ovih dana uštipci. Jela ih pekla, ja drima, kad ono... Tija sam jedan jamit, ali me ona kucnu žlicom po prstima i reče da najprije moram nešto napraviti pa tek onda zaraditi nagradu. Sreća da nije nikog bilo u blizini, moga sam se osramotiti. Priznajem, malo sam sinoć do kašnje gleda televiziju i danas mi se ne da previše radit. Otiša sam van uvatit mrvu zraka. Ima pravo, malo ću se potrudit pa dobro i njoj i meni.

Sićam se kad smo u baraci u Njemačkoj pekli uštipke. Bolje su mirisali nego sada, iako ih moja Jela odlično sprema. Znete, daleko si od kuće pa ti je sve domaće puno bliže. Tih dana odnekle smo dobili malo pršuta, onog našeg domaćeg, i što ćeš drugo nego zaželit se uštipaka. Taman se vratili s bauštele, gladni, žedni, kišu bi popili, a pojeli brdo, pa taman bilo i ovo naše ercegovačko. I tako, počeli mi to peć, dimi se na sve strane, kad nešto zaszvira. Odnekud se stvoriše vatrogasci. Što je sad? Majko mila! Neki pametnjaković mislija da gori baraka i zovnija ih. Priside nam rađa. Srećom stvar je spasila konzerva i pivo pa smo tako zaboravili na globu koja nas je čekala. Svi smo od piva i konzervi imali velike trbuhe, tako da su ljudi mislili da nam je dobro kad bismo se vratili doma za odmor ili urlap, kako smo govorili. Ne ću vam tumačiti od koje točno njemačke riči dolaze ovi nazivi, valjda učite taj jezik pa sami potražite. Moram priznati da je najbolja domaća hrana. Naročito volim kad joj se doda koja kapljica maslinova ulja. Što je tada lipo! U mene ga u kući, oprostite Jele, u nas ga u kući, uvijek ima. Prilično ga svi volimo, a i susidi su se na njega navikli. To ti je jednostavno život. Palo mi to na um dok je pratar govoriya o mudrim i ludim divicama. Sićate se, evanđelje kaže da su pozaspale čekajući svadbu,

a kad je ona počela, mudre su imale ulja u svjetiljci, a lude nisu. I naravno, tko je bija spreman, uša je, ostali van. Ima je pra Ante pravo kad je reka da su kapljice ulja u svitiljkama u stvari naša dobra djela u životu. Pa ja, što to ne bi bilo tako!?! Kad nas Bog pozove k sebi, imadnemo li toga ulja, ući ćemo k njemu, a ne imadnemo li ga... Bolje i ne mislit na to.

Maslinovo mi se ulje jedino nije svidilo kad mi se prolilo po računalu. Srećom, bilo je to samo po tipkovnici, ali ipak. Dobro mi je služila i nisam ju tija bacit. Namučija sam se dok sam ju doveja u red. Očito ulju nije bilo misto blizu nje. Ona je, naime, stajala na svom mistu. Upamtija sam to i sad bolje sklanjam stvari po kući, a Jeli nikako nije jasno kako sam se odjednom prominija. Dogodilo se to u vrime Božića pa je mislila da je zbog toga. Imala je donekle pravo. Ali, nema ništa od odluka ako ih se ne provede u čitav život.

PAMĆENJE

Služi li vas dobro pamćenje? Malo bezobrazno pitanje, zar ne? Tko je to vidiya da pamćenje ne služi! Treba samo sisti, zagrijat stolicu. Ne mislim grijalicom ili nečim drugim, nego stražnjicom, i pamćenje je tu. Vrcaju tada petice na sve strane. Pa da, to je za one koji idu u školu. Što je s onima koji su ju davno završili? Njima treba nešto drugo: životna škola. Opet se čudite! Čemu!? Čovik neprestano uči dok je živ. Prestane li, propada u toj školi, rekosmo životnoj, i mora ponavljati što je propustija. I sad se ti nemoj mučiti! Taman posla! Uostalom, to je i zanimljivo. Neprestano saznaješ nove stvari. Sve prolazi kao u igri, znojiš se, ali si poletan i opušten, osim ako ti nije pod svaku cinu stalo pobjeđivati. E, to je već druga priča, možda ju ispričamo jednoga dana, kao i neke druge stvari koje sam vam rekao ispričati, a još nisam. Vidim vas kako mi se rugate da sam zaboravija. Nisam! Istina, imam dosta godina, ali se trudim ispunjati svoja obećanja. Ako Bog dadne, još je pisanja preda mnom. Ne dadne li, razgovarat ću gore s anđelima o vama i svojim obećanjima. Nadam se da ću stići k njima. Trudim se biti dobar iako moja Jela ponekad vrti glavom, a nekad i unuci s njom. Ma, to oni mene više zafrkavaju nego što ozbiljno misle. Barem se meni tako čini.

A kad smo već kod pamćenja, da vam ispričam jedan svoj doživljaj ovih dana. Iša ja k jednomu čoviku u Split. Triba sam s njim obaviti neki posa. I da mi bude ugodnije, poveja sam još neke prijatelje sa sobom. Budući da ne znam točno di stanuje, upalija sam ono čudo koje zovu putni navigator ili tako nekako. Meni, a i još nekima, ta se sprava nije svidila pa smo ju jednom u nekoj vožnji nazvali »tetka«. Baš tako. Ženski nam je glas neprestano govoriya koliko još kilometara ima do nekog mista, di da skrenemo livo, di desno, a di po-

lukružno pa ovako i onako tako da nam nije ništa pametnije palo na pamet nego »tetka«. I otad ga tako zovemo. Vodila nas je tetka, dakle, prema Splitu. Uživali smo u vožnji. Sve je išlo ka podmazano. U jednom trenutku tetka postavi zastavicu. Još malo pa smo stigli. Odlično! Ali, mnoge su uličice u starom dilu grada uske, a neke jednosmjerne. I, naravno, prošli smo. Tetka je govorila da preračunava put i upućivala nas kuda se trebamo vratiti. Malo smo ju slušali, a malo nismo i na kraju se našosmo pred jednim zidom. Prikorno smo ju pogledali. Što sad? Zovi čovika kojemu idemo. Iznenadili smo se jer uopće nismo bili blizu. Ali kako? Ulica odgovara, broj kuće također. Tetka je šutila. Sutih se kao grad utipkati Podstranu, jer tamo smo išli. Tetka živnu i daje nam putanju za istu ulicu i broj, ali na drugom mistu. Naše je pamćenje krivo. Split je u blizini, ali nije u Podstrani. Rekosmo da se više ne ćemo ljutiti na tetku. Sjetismo se one izreke da najprije treba pomest isprid svoji vrata. A čovik nas ugostio, što ću vam reći!

SKIJE

Znate, zima je... Ama, pustimo to! Što nedostaje zimi? Unutra si, vatra pucketa u kaminu, osim ako se ne griješ na struju, ulje, plin ili nešto slično, pijuckaš pomalo crno vino... Opet ja u krivo! Alkohol se treba trošiti što manje, tek u ritkim zgoda-ma i to samo odrasli. Istina, crno vino je, kažu, hrana, pa i lik... Polako, kamo li sam se zahuktao!? Nabrajam li nabrajam! Ko da sam pohađa bapske škole, a nisam. Jesam mnoge druge, ali te nisam. Nema od priča ništa. Triba nešto raditi.

Ne znam čime se vi bavite zimi. Bilo bi mi, čini mi se, drago znati. Kažem, čini mi se, jer ipak sam ja star i bojim se da me ne će zanimati ono što vama stvara veselje. Recimo, ne bih baš volio skijati. Spustiš se niz onaj brig ko budala (da, ne smije se ružno govoriti) i poljubiš bukvu. O ljubljenu med-vida ne ću ništa govorit. A ima ih danas kojima je to tako drago. Moraju reći da su negdi bili na skijanju i gotovo! Ušlo u modu, što ćeš! Jeste li to ikad vidili? Staro stvorenje, oprostite, didovi i bake, navali se na one skije i počne vožnju. Ma kakvu vožnju! Mnogi samo drže skije u rukama, kao, eto, namjeravaju skijati, ali im se trenutno ne da, a na njima skupo skijaško odijelo. Ona mlađarija nema takva odijela, međutim skija li skija. Sve triba u svoje vrime. Što ima lošega u tome da netko ne će ili ne zna skijati? Važno je kakav si čovik, kako se ponašaš u društvu, sve je ostalo bez veze.

Znala je to moja Jela (viri li što pišem?) pa su svi lipo pričali o njoj. A volila je skijat. Još je nisam poznavala, iako sam tija. Nije mi bilo druge nego otići na skijalište i sklopit poznanstvo s njom.

Bija sam s prijateljem. On je ima skije, ja nisam. Gledali smo jedno vrime kako Jela skija, nikako da prestane, a nama se nešto žurilo. Što ću drugo, nego ja uzmem prijateljeve skije,

stavim ih na rame i uputim se među skijaše. Ima sam dobar plan. Kad se Jela spremala na stazu, ja sam kao slučajno prolazio ispred i morali smo zasmetati jedno drugome. Oboje smo stali. I da ne pričam podrobnosti, mi se tu upoznasmo. Međutim, bila je oštroumna. Upita me kako se mogu skijati u odijelu za izlazak. Bija sam na sto muka kako to opravdati i ne ispasti lažac. Danas se oboje tome smijemo. Ona se hvali kako me prozrela, a ja, pak, kako sam se uspio dobro izvući. Takav je život. Da nema smija, svit bi bija tmuran i mračan, poput onih zimskih magluština. Triba bit jasan i otvoren, pa bila i zima. Baš gledan današnji dan kroz prozor. Sunce grije, mami van iako je zima i tako hladno. Ostali unutra ili bili vani, triba se utoplit. Zakoni života ne dopuštaju kršenje.



REZIDBA

Imenjaka se ovih dana nešto ushoda uz mene. A o čemu je rič? Ma, ni o čemu posebno. Riza sam lozu. Triba imat grožđa u jesen, a vina za Božić. Prema tome, škare u ruke i radi. Što je, je, bilo je prilično ladno. Bogu hvala, nije previše padalo, iako je ladnoća grizla uši. Neka grize. Podnile su svašta pa će i to. Imenjaku valjda bilo sve to zanimljivo pa se nije odmica. Neka uči. Malo je šmrka, no proći će ga. U jednom trenutku on upita: – A di će grožđe narest ako to sve odrižeš?

Najprije me taj upit malo zbunija, a onda sam se nasmija. Mora sam pristat radit i sve mu to objasniti. Jela je pogledavala kroz prozor i time mi poručivala da se kanim priče i posa dovršim što prije. Međutim, pravija sam se da ništa ne vidim i objasnih mu da treba odrizat izrasle grane da bi naresle nove i onda na njima grožđe. Mislija sam da sam uspija. Onda me on upita zašto rizat jedne grane i čekat da narestu druge. Što ne bi mogle ostat i one prve? Stvarno je pametan. Zatra sam ga u kuću. Neka zanovita babi. Kasnije mi bilo žao pa sam odlučija i to mu razjasniti. Naravno da ću najprije skoknuti na internet. Ne znam ni ja sve. Posebno oko loze. Dugo sam godina bija u svitu i tamo nisam radija oko nje. Kopa sam kanale, radija na željeznici, radija u tiskari i još mnogo toga. Moralo se priživit. Jela se dotle brinula oko kuće i čekala da se vratim. I vratija sam se, hvala Bogu.

Zanima vas tko je imenjaka? To vam je moj mali bratić. Glava mu sličija na moju, a čini mi se i ćud. Za ono prvo nemam ništa protiv, a za ono bi mu drugo bolje bilo da nije tako. Puno sam puteva kuša zbog te svoje ćudi. Da mi je sadašnju pamet, manje bi. Međutim, tada mi se nije dalo reć. Kud naumim, tud moram pa makar pucali i gromovi. Valjda će se on lakše dozvati pameti. Danas možeš pročitati o svačemu, svašta vi-

djeti i čuti od starijih. Prije su nas dicu tjerali kad bi stariji pričali. Puno kasnije sam saznao jedan od razloga. Komunisti. Oni bi znali pričati nešto protiv njega i bilo ih je strah da mi dica ne bismo u svojoj naivnosti proširili priču okolo pa bi onda oni s dugim ušima to dojavili vlastima i milicija bi došla po nas. Bilo tako vrijeme i gotovo.

Da se ja vratim rezidbi. Ima još posla oko toga. Lozu to boli, kasnije će svojim sokom zaliječiti nanesene rane. I ako se svi ti poslovi znaju dobro napraviti, samo vidiš kako bukne i jednoga dana donese dobar urod. Mene to uvijek podsiti na život. Puštamo li da raste sve što se pojavilo u tome našem životu, ne će dobro završiti. Jednostavno podivljamo ko loza. Pustila one svoje grane na sve strane i misliš da je nešto, kad tamo ne donese ti ona nikakva ploda ili je on tako jadan i mršav da je bolje i ne gledat u njega. Što se može, tako smo građeni. Samo uz napor stižemo do nečega velikoga. Isto ko i u sportu. Ne ćemo sada o tome u kojem, u onom koji volite. Znoj frca na sve strane, ali smo sretni kad pobjeđujemo ili kad pobjeđuju naši. Tako se radi.

KATEDRALA

Neki mi dan profesor Damir reče da ne valja tekstove započinjati upitnicima. Gleda sam ga u čudu. Kao, on čuja da sam počea pisati pa mu, eto, drago zbog toga i tija bi mi pomoći. Zahvalio sam mu, a što bi drugo. Poslin sam razmišlja što bi bilo da si ne postavljamo pitanja. Pa filozofi kažu, odnosno ono čega se ja sićam iz nekih starih knjiga, da je upit temeljni stav u filozofiji ili u razmišljanju o životu, kako ja to prevodim. Vidi ti njih! Misle ko i ja. Da se nisam pita do sada, ne mislim na pitanje u kući, di bi ja bija sada? Možda negdi pod ledinom, jer bi skrenuja u nemirne vode. Naročito je to bilo važno dok sam bija u inozemstvu. Volija sam se družiti s onima što su ih nazivali »neprijateljskim elementima«. Bojali ih se, pa ih tako nazivali. Komunisti, naime, mislili da će im srušiti državu. A meni bilo drago da ju sruše. Samo, brzo sam svatija da sve nije tako jednostavno. Puno su vremena trošili u lovljenju jedni drugih. Vidija sam da ja nisam za to. Tribalo je znat pucat, krit se, tući se i svašta nešto. Odlučija sam pomoći svoju Rvacku na drugi način. Između ostaloga, sporazumija sam se sa svojom ženom da imamo više dice. A i Bogu sam se molija. Zatim sam dava novac za naše rvacke stvari, pa sam... Ma šta ja ovo sve vama pričam? Bilo pa prošlo! Kada bi me u toj tuđini uvatila čežnja za zavičajem, najviše sam volija otići u katedralu. Ma je bila lipa, Bože moj! Visoka, s onim svojim oslikanim prozorima, tišinom, sabranošću... Uvik sam se vraća jači. Gleda sam je i mislija kako bi to bilo da je neko sruši. Bože sačuvaj! Međutim, baš se to dogodilo našim crkvama tamo u srednjem vijeku. Došli Turci i udri po njima, naravno i po nama. Zbog toga danas nemamo crkava starih nekoliko stoljeća, nemamo dvoraca, nemamo puno toga što imaju drugi narodi. Međutim, tidnemo li živiti, imat ćemo mi puno lipoga.

Sitija sam se ove priče o katedrali i rušenju dok se jedno susidno mjesto spremalo na izgradnju nove crkvice. Nema ih puno pa im ne treba ona velika. Dosad su slavili Boga u kapeličici. Zimi je u njoj bilo hladno, a liti vruće. Ali, oni su uporno dolazili jer kako to može biti da se nediljom ne ode na svetu misu. I tako, ujediniše se i odlučiše graditi. Pokazivali su mi kako će ta nova crkvice, za njih katedrala, izgledati. Lipo je nacrtali na računalu i sad uživaju u njezinoj lipoti. Što ti je suvremena tehnika! Nešto što još ne postoji vidiš ka da je tu prid tobom. E, da, samo vidiš, a da bi i bilo tribaš zagrnut rukave. Neka, znat će oni to. Što ne bi znali, kad vole svoga Boga! Nediljom imaju i čitače i ministrante. Još su mali, ali kroz neko vreme bit će to jaka postava. Ne tribam ni govoriti kakvi će biti kad narestu. Budem li živ, odvest ću ih tada u katedralu. Dobro, imate pravo, oni će mene voditi jer ću slabo hodati, imati štap, možda ću slabo i pamtit te ih pitati ko je pisa ovi tekst. Nije važno, neka život ide svojim tijekom, a ja ću za svojim uskrslim Kristom.

NAPALO ME

Idem ti ja cestom kad ono... Ne, ne ću vas zafrkavati. Proša je davno prvi travnja. Ma, ko će mene napast? Prvo, ja nikoga ne napadam, drugo, znam se braniti. To ja, dakle, o nečemu što jest i što nije. Možda sad počinjete dvojiti da vas ipak zafrkavam. Nu, dobro, ajmo polako.

Neki dan ja nešto surfa po internetu, odnosno hoda, plo-
vija, kako bismo to već preveli rvacki. Čita sam nešto o politi-
ci, o tome kako smo ušli u NATO. Stvarno nas tamo nije loše
vidit. Ono, većina nabildani, jaki, a mi ko miš pa se razbacili.
Kad bi nas bilo više, onda bismo i mi bili jaki. Valjda će se i
to nekada priokrenut. I da se vratim na početak govora, u
jednom trenutku zasvitli mi onaj programčić što stoji u kutu.
Postade crven ko rajčica kad dozrije. Što je sad? Već sam bija
zaboravija kad se nešto takvo dogodilo. Otvorih ga i pročitah
da netko s te i te adrese želi ući u moje računalo. Što će on u
mojem računalu? Odakle je? S Tajlanda! Vidi ti njega! Ko da
on zna rvacki. E, moj čovik, ajde ti bolje nešto drugo radi, a
nemoj švrljati po mojem računalu. Kako imaš toliko vrime-
na?! Ono je moje, pa opet prođe i duže razdoblje da ga ne
otvorim. Što ću ga otvarat ako nema potrebe. Samo kvarim
oči. Radije ću otići u prirodu udahnuti malo zraka i malo se
poigrati... Opet ja, vi se igrate, ja sam malo prestar za to. A što
se može, život prolazi. Ali, igram se ja, istina, ne tako jako kao
prije. Jednostavno, ne želim se ulinit. Nekad zaigram neku
igru s loptom, nekad se dam na tenis, nekad šetam, nekad se
kupam... Eto vidite, čuvam ja zdravlje. Naravno, nikoga tada
ne napadam, ta nisam ono njuškalo s Tajlanda. Glupo je za-
badat nos u tuđe stvari. Tada samo možeš dobiti po njemu, a
nikada nešto pametno učiniti.



Bilo je, dakle, ovaj put uspješno s tim stvarnim, a nestvarnim napadom ili napadom koji jest i nije. Pa i jest tako. Nikoga ne vidiš, nikoga nema, a ono te napada! Što ti je suvremena tehnika, počinjemo živjeti u virtualnom svijetu, onom kojeg nekako nema, a opet ga ima. Možeš se s nekim dopisivati, nešto mu poslati, ukrasti čak nešto od nekoga dok si ti ovdje, a on Bog zna u kojoj zabiti. Je, samo onaj tko nije dobar početak će to iskorištavati na krivi način. I u tom virtualnom svijetu treba se vladati kao i u ovom pravom. Na kraju krajeva iza svega stoji neka osoba, odnosno neki čovik. A prema njemu se ne smije... Učili ste o tome na vironauku i u školi, pa da vam sad ne ponavljam.

Moram vam reć, računalo mi dobro dođe. Nekad sam mislija da je to glupost. Kako i ne bi. Taman kupiš jedno, a ono već zastarilo, tako je tehnika brzo išla naprid. Ide i sada, ali samo za one koji ganjaju modu, kojima je važno imati sve ono što je tek izišlo na tržište. Bez veze! Ako nešto radi dobro, što ću ga minjat?! Radije što bolje naučit kako radi i minjat ga tek onda kad ne bude više odgovaralo našim potribama. Time čuvamo prirodu i svoj džep. Nimalo loše, meni se čini.

ODOH JA

Minja sam ovi dana prozore na sobi. I moram vam reć da mi se baš sviđaju. Jesu malo previše kaveni, možda ih obojim u neku drugu boju, ali more to sad ić i ovako. Kažete, briga vas za moje prozore. I ja bih možda tako reka da je rić o nekom drugom. Tribalo je to vidit zimi. Jedno sam ih jutro otvorija i poslin ih više nisam moga zatvorit. Nadojili se vode. Morali smo ih potpilavat. Međutim, kad su se osušili, vitar je kroz njih prodiro u moju sobu. I što bi drugo nego minja. Uvik ti je tako u životu. Ono što ne valja promini pa makar nešto mora platiti za to na bilo koji način.

Znam, sad je lito, prozori mogu biti i otvoreni, naravno ako zaboravimo na komarce. Baš su dosadni! Zvrlje oko ušiju ko da nemaju pametnijeg posla. Ma, što bi se ja zbog njih živcira!? Lipo ću u ladovinu i nešto pametno radit. Ne ću se izležavati, u smislu da mi bude dosadno (to je još veći umor), nego ću naći nešto što mi je drago i to će me odmarati. Pa i vrime je više bilo. Puno mi je godina, stalno nešto radim i ne more se više izdržat. Kolina mi kažu da pripazim. E, da mi je u vaše godine... Ne bih više neke stvari radija koje sam radija. Primjerice, ne bih više liti leža na ledini. Moram priznati da mi je to bilo drago. Vručina upekla i ti legneš na ledinu. Kako je to lipo! A sad križa podsićaju na te dane. Duvan mi se, istina, ne bi tilo nizat, ali bi mora. Od toga se u to vrime živilo. Tvor-nica, ureda i sličnoga naravno da nije bilo. Ako i jest, tamo su radili oni koji su barem vanjski pripadali komunistima, a kako su se osjećali u duši to oni najbolje znaju. Tako su izgledala ta vrimenta, a nije se moglo otići na izlet, kamoli u Dalmaciji. Ima sam sriću pa sam jedno tjedan dana bija kod tetke koja je živila na moru. Tija sam naučiti plivat, ali kako ćeš kad je more duboko. Tako da sam to tek kao mornar naučija u

vojsci. Unatoč tim nevoljama bilo mi je lipo. Trudija sam se i, kako znate, nemam sada poteškoća raditi ni na računalu. Sve se more kad se hoće!

Svatili ste da se ovo lito spremam na odmor. Pametni ste vi, kako ne! Nisam vam otkriva samo jednu malu tajnu. More bit da ću kupit onu novu vrstu prinosnih računala. Zovu ih netbook, a kako se rvacki kaže stvarno ne znam. Oni koji se time više bave nisu to preveli, linčine jedne. Znate, manji su i od vaše čitanke, ako ju nisu napravili prevelikom. Zajedno s novinama, naravno i s Cvitkom, knjigama i ovim što pišem polako odoh na kupanje. Kad hoću, mogu raditi na računalu ili čak pregledavati internetske stranice. Naravno, imaju ta čuda mogućnost bežičnog spajanja na internet ako negdje u blizini ima slobodan pristup. Pazit ću da previše ne potrošim, jer nikada se ne zna tko je namjerno ostavio otvorenom bežičnu mrežu, a tko joj nije znao ili je zaboravija zabraniti pristup. Tu je još i kartica za bežičnu vezu... Ma tisuću čuda!

Meni će, dakle, biti lipo. Nemojte ni vi gubiti dane u dosadi. Rasporedite vrime i proletit će lito dok si lupio dlanom o dlan. Puknite rukama da vidite kako je to brzo!

VRATIJA SAM SE

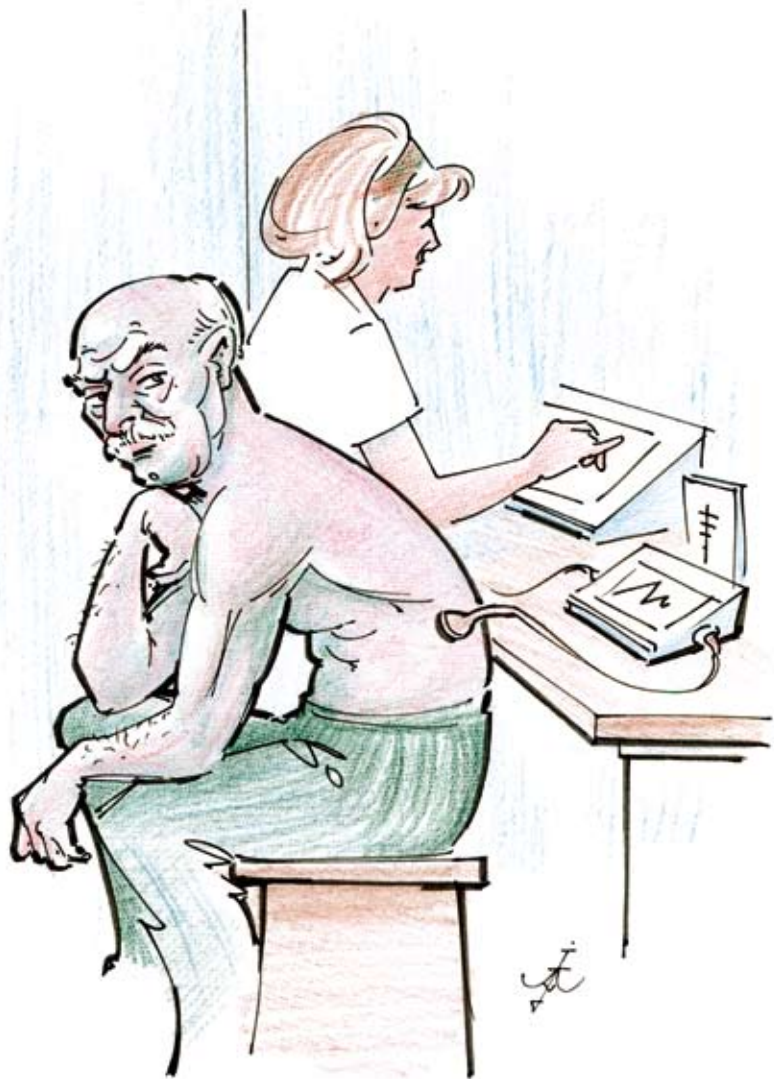
»Di je bija, da je bija, lipo mu je bilo...«, tako nekako ide ona pisma. Dobro, to je iz moje mladosti, vama sada sviraju neke druge. Virujem da nisu tako manite, ima ih, naime, Bože sačuvaj! Neki sam dan sluša jednu, ono, vozija se u svojoj Astri, tražio malo razbibrige na radiju i naletio na tu pismu. Gnjava li čovik, gnjava, da ne reknem nešto drugo. Pa se onda siti da on to virovatno ne bi da nema onih koji ga slušaju. I ja privrnu radiopostaju. Nek piva nekom drugom.

A bilo mi je lipo kroz proteklo vrime, moram reći. Kupa sam se više nego ikad prije. Vratili se još neki prijatelji iz inozemstva pa dugo pričali o tome kako im je bilo. Malo smo i roštiljali i tako vrime prođe. Uvik je to lipo kad se netko vrati. Sićam se kako je meni bilo. Dok nisam okusija tuđinu, nisam ni zna da su naši krajevi tako lipi. Sve mi je nedostajalo. Od naših puteva, kamena, drače do pure i raštike. Nemojte se vi smijati tomu. Mislite da su slatkiši nešto ljepši? Ma kakvi? Nikakva napolitanka, coca-cola, ne more zaminit lipi domaći kruv, domaće mliko, lipo jutro ili prekrasno predvečerje. Jest da je malo prevruće po danu u litnje vrime, ali odeš negdi na kupanje i sve je rišeno. Vozilom nije daleko stići do mora. A ima i domaćih rika, jezera, vodopada... Stvarno lipo.

Gledam ove prvašiče što su pošli u školu. Jesu li se oni odmarali tijekom ljeta? A od čega bi se odmarali kad nisu ništa posebno radili? Ipak, nije njima lako. Svako godišće ima svoje poteškoće i svoje namisli. Bilo je tako i u mom životu i virovatno će biti do smrti, ne znam, nisam to još iskusija. Jesam se dušio u bunaru, ali to je bilo davno, dok sam još bija mali. Zanima vas što je bilo. A što će biti? Upa sam u njega i neka-ko se na kraju iščupa, i to je to. Istina je da sam sâm kriv što

sam upa, ali je svejedno kad te nema. Ja sam se ipak vratija živ i zdrav svojoj kući. Jedino sam se boja hoće li me roditelji pucnut šipkom zbog moje neopreznosti. I nisu, ta dosta mi je bilo i dušenje.

I vi ste se vratili, ne s ovakvih događaja, nego s odmora. Prošlo sve kao u hipu. Sad ponovno treba prionuti učenju. Što ne biste prionuli? Uvik je dobro nešto novo spoznati. Ja, na primjer, trenutno učim kako još bolje skužiti informacijski svijet. Nabavija sam ono računalo, netbook, o kome sam vam jednom priča. Ljudi moji, je dobro! Ko da držiš čitanku ili nekakvu sličnu knjigu u rukama. A može sve, ko i ono veliko. Jedino mu je razlučivost zaslona malo zeznuta. Daje malena slova pa te zabole oči dok u nj buljiš. Ali ima i tu lika. Povećaš ih i rišija si stvar. U međuvremenu oni će još bolje sve to napraviti i ne će više biti poteškoća. Ovaj tekst upravo pišem na njemu. U ladovini, kriška lubenice kraj mene, ja se zavalija u stolicu i polako tipkam. Što ću, vratija sam se ponovno u kolotečinu Cvitka. Dotle i dotle trebaš napisat tekst, poslat ga, dotle... Oдох der ja malo na Skype, baš vidim da mi je jedan prijatelj prikačen na njega.



PROBADA ME

Puno sam ti ja vitra, sniga i tih stvari podnija na onim bauštelama, ili gradilištima po rvacki. I što ćeš, sad me probada. Samo se vi smijte. Ne budete li se čuvali, probadat će i vas. Podrazumijeva se da vam to ne želim, samo bih vas tija malo opomenuti. Nije to ništa loše. Drugome ne treba dosađivati, a reći mu koju pametnu, i ne s visoka, nego onako prijateljski, uvik dobro dođe.

A znate što mi kaže moja Jela? Veli, to tebe probada u duši. Nisi se dobro ispovidija i sad te grisi muče. Znam ja da se ona šali. Ta obično zajedno idemo na ispovid. Naravno da tamo sve kažem. Kakva bi to ispovid bila kad bi nešto zatajija. To mi zaista nikad nije padalo na pamet. Jesam nekad nešto zaboravija, ali sam to kaza slidići put. Ipak, koliko god me Jela zafrkavala, odvela me je ličniku. I što da vam pričam, prikopča me on na struju. Nije na ovu kućnu. Da jest, ne bi vam ja sad ovo pisa, nego na jedan uređajčić koji pomoću baterija proizvodi struju i preko žica prikopčanih na naše tijelo šalje onu slabog napona. Na zaslonu lipo vidiš njezinu jakost i možeš ju smanjivati i povećavati. Što ti je digitala? Pomagala je ona nama i na baušteli u posljednje vrime, prija nije jer je nije ni bilo. Samo nam nije pomagala kad je tribalo držati kramp i lopatu u ruci. Čovik je tu nezamjenjiv, dakle, pametniji od tih izuma. Dobro, ima strojeva koji puno toga mogu napraviti umisto čovika. Samo, uvik najbolje ispadne kad se dovrši motikom i lopatom, pajdo moj. Ne triba se posla nikad stidit. Da, pustimo mi to, vratimo se onom mom probadanju. Puštalo, dakle, tu struju u mene i brzo sam ozdravija, ne posve, dovoljno jesam. Ono, mogu micat rukom, mogu je rabiti, samo ne mogu se počestati po leđima, nešto teže nositi i slično. Bit će i to jednog dana, polako.

A zdravlje je uvijek dobro imati. Nije to u stilu one doskočice da je najzdravije biti zdrav jer život je nešto drugo. Evo, recimo, kako bi njih dvi plesale u folkloru da nisu zdrave? Pitate koje dvi? Pa sad, da vam kažem njihova imena i da im pišete? A vas puno, kad će vam odgovorit na sva ta pisma! Recimo da se zovu... Ma nije važno! Ako napišem neko ime koje se njima ne sviđa, nagrabusija sam. Takav je život, ne petljaj se tamo di ti nije misto. Jest da su one sve to slučajno počele. U susidnom selu, koje je veće, osnovali folklornu skupinu i praše li praše kad je neka svečanost. Njih se dvi brzo priključile. Tu su negdi vaše godište. Izvižbaj što izvižbati triba, pronađi narodnu nošnju i kad bude vrime, pokaži što znaš. Strpljenje je majka življenja.

Probada me i dalje pomalo u lijevoj ruci dok vam ovo pišem, ali mi nije ža. Kad je za vas, more se nešto i pritrpit. Gledam kako idete u školu. Ko da je nosit onu torbu tako lako!? Svak se triba pomučit u svome i na kraju će biti dobro. Tako knjige kažu... A ja i njih čitam! Što ne bih!?

MOBITELČIĆU MOJ

Da vam pravo kažem, te suvremene digitalne stvarčice ne volim baš previše, odnosno volim, odnosno ne volim... Slično je to onome kada vi trgate latice maslačka. Nema to veze s tim što već imam pristojan broj godina. Rič je zapravo o njihovoj svrhovitosti. Što će mi ako mi ne tribaju? Samo uzalud bacaš novac, a netko ga stavlja u džep i smije se. I ja bih kad bi mi ga netko tako dava.

Od jutros sam još više uviren da imam pravo. Zvali me neki zbog jednoga posla. Ništa posebno i ništa zanimljivo. Ali, njima se činilo drukčije. Komu njima? Ma ne znam, onima koji su me slušali. Čak sam se bija naljutija, iako nastojim to ne činiti. Ma ko su oni da mi se mišaju u razgovor?! Lako je reći, tribalo bi ih uvirit! Možda biste mi na to odgovorili da je to njihov posa. Ja bi im tada reka da im posa ne valja. Neka oni ganjaju lopove i druge nevaljale ljude, a mene neka puste na miru. Odmahnut će rukom na ovo, ko i ja na njihovo. I sad smo tu di jesmo, nadmudrujemo se.

Zanima vas kako sam sve to otkrija? Reći ću vam, ali ni za živu glavu da niste njima prinili. Nakon toga samo bi me lakše prislušivali. Ma, bilo je to jednostavno. Ositija sam ko da govorim u neku posudu, tako mi je glas odzvanja. Bilo mi čudno da se to može događati s digitalnim stvarima pa sam nazva Lovru, jednog svog prijatelja. On se time bavi, mislim digitalijom, i svašta nešto zna. Lipo mi je objasnija da mi se neko bija prikačija na razgovor i to virovatno snima jer se uz pomoć nekih programa snima više razgovora u isto vreme. A poslin to prislušuju. Samo, reče on, rič je o priličnim amaterima. Kad te slušaju profesionalci, ti to ne moreš otkrit. E, onda je najbolje svašta ne pričat, rekoh ja. Naravno, složi se on. Uvik je tako bilo. Čim je jezik duži, lakše nagrabusiš.

I počeh se pitat što to ja pričam. Ništa posebno. Nekad nešto rekнем protiv političara, odnosno čitave politike, i to je to. Samo, za to se više ne sudi, ta nije komunističko vrime. Tada se lako moglo otić u tamnicu. Rekneš da se s njima, komunistima, ne slažeš, da im glavešine ne valjaju, da nisu napravili nešto dobro, da su ubijali u Drugom svjetskom ratu i eto ti na vrata policije, odnosno milicije, kako se tada zvala. Stvarno je to bilo ludo. Još je čoviku bilo gore kad ga oda njegov susid. Nemojte se čudit. Bilo je takvih puno. Za malo novca oni bi vlasti govorili kakvi su drugi, čak i njihovi iz kuće. Bilo i ne ponovilo se. Marijan mi je priča kako su oni doskočili jednom takvom. Bilo je ljeto i ljudi pričali prid kućom kad ositiše da ih iz voćnjaka on, susid, sluša. Zasuli su ga kamenicama praveći se da gone neku mačku. Sutra su ga vidili kako okolo hoda zavijene glave, ali ništa nije govorija.

Što ja sve ovo vama ispričah? Ne znam, virovatno da mi bude lakše i da ponovo i sebi i vama svrnem pozornost na to kako treba biti odgovoran. Je, to je baš ono što sam mislija reći. Kako je dobro kad ti se žaruljica upali!

RUŠIM ZIDOVE

Dobro ti li me Jela nagalami ovih dana! Ne kažem da nije imala pravo, ali... Što će ti bit! lako ritko gledam televiziju, ovaj sam put blenuja u nju ko tele u šarena vrata. Prikazivali su kako je pao oni Berlinski zid. A ja sam i tamo hoda dok sam bija mlađi. Zna sam ja sve to, istina, nego me uvalo sićanje. Jedne nedilje umalo nisam izgubija glavu zbog radoznanosti. Sada mi pade na pamet da to Jela dosad nije čula od mene. Nadam se da mi ne će puno zamirit, ta ko će se sitit sve ispričat! Bilo je to, dakle, ovako. U subotu mi završili posa, naspavali se i, zna se, u nedilju jutro otišli na svetu misu. Malo poslin toga popili smo štogod u gostionici i onda što bi drugo od dosade radili nego lunjaj gradom. I došli ti mi do tog zida. Malo mi je bilo i smišno. Vamo kapitalizam, tamo komunizam. A sve to zbog jednog jedinog zida. Primakli se mi bliže onom prolazu nego što smo smili kad oni vojniki poteže pušku na nas. Znali smo da se ne šali i da lako puca. Stipe mu je nešto tija prigovoriti, ali sam ga tako uvatija za kaput i potega nazad da nije ima nikakve prilike. Bubnuja je o vozilo koje je bilo parkirano u blizini, razumi se na našoj strani. Čini mi se da se i oni vojniki malo osminija. U sebi zacilo jest. Čuja sam da i njih kažnjavaju ako nisu dovoljno oštri na granici. Manita svita! Umisto da puste ljude da odaju kud hoće, oni ih zaustavljaju na nekakvim zidovima.

Moram priznati, iskusija sam ja što su zidovi i kad sam bija u vašim godinama. Tija sam se igrat lopte zajedno s drugima i nije bilo prikladnijeg mista osim livade jednog našeg susida. A on to nije da. Međutim, mi smo se svejedno igrali. Kad bi on to oćutija, prikra bi se i natra nas. Bože moj, kako smo bižali i priskakali zidove ko zečevi. Ma šta ko zečevi! Ko koze, jarci... Bižalo se na sve strane. Najgore je bilo kad dobro ne

bi pazija kud bižiš pa uletiš u kakav vinograd. Nikad se rišit onih žica i onih trsova. Tada smo se ljutili na susida, danas svi znamo da je ima pravo. Da smo barem pitali... A mi ništa, nego uzeli tuđe ko da je naše.

Sitija sam se još nečega. Samo to nisam radija, to sam gleda. Bija jedan čovik koji je popravlja kišobrane. Otvori nekakav suncobran, sidne ispod njega i popravlja. Jednom on tako radija kad iznenada ustade i zatvori suncobran. Uto mu dođe neki čovik noseći nekoliko kišobrana da mu ih popravi, a on jednostavno odgovori da je zatvoreno. Nismo ništa razumili. Tek nam je kasnije kaza da mu nije platija ni prijašnje radove pa što bi mu on stalno besplatno popravlja. Zaista smo se nasmijali. I odobrili smo mu. Ne smi se prema drugom biti bezobrazan. Tada ne će biti zidova između nas, nego samo povirenje i lipota.

Jesam, napriča sam vam svašta. Nije mi ža. Iskupija sam se kod Jele za ono gledanje televizije. Kad ovo pročita, reći će mi da ja znam kad hoću. A dobro, neka se ona malo šali. Važno je da jedno drugo uvažavamo, odnosno rušimo te zidove među nama.

MORE LI OVAKO?

– Dide, dide, hoćeš li mi kupiti mobitel? – zaskoči me mali Antiša ovih dana. To vam je, znate, moj unuk. Klinjo ko klinjo, živ, vrcrav, prirodno nadaren... Nisam zna što mu odgovoriti. Nešto sam mu smuva, spasila me divojčica iz susidstva koja se baš toga trena došla igrati. Ali, poznam ja njega, ne će odustati dok god ne bude zadovoljan odgovorom. Znam što ću mu reći.

– Najbolje da ti sam sebi to kupiš, a moreš i nešto drugo – mudro ću ja.

– Kako? – pita on.

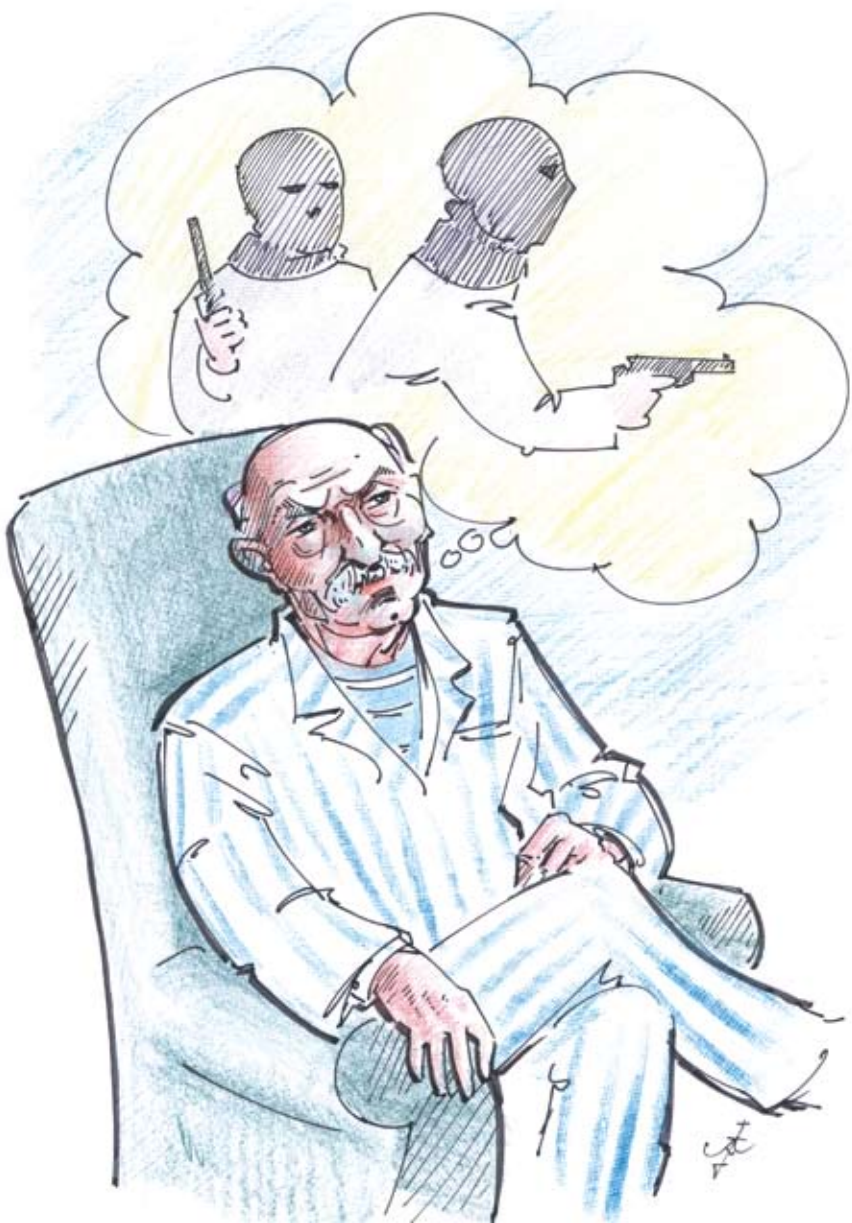
– Lipo! Dadne li ti iko ikad nešto novca, onako sitno?

– Paaa je... – on će polako.

– E, kad dadnu, ti ga čuvaj.

Već vidim kako se mršti. Ko će sačuvati novac u džepu kad je sladoled lip, pa žvakaće, pa one sličice, pa... tisuću čuda. More se to, more. Kako sam ja čuva kad sam bija u inozemstvu? Ma, ne ću mu ovako reći jer će mi odgovoriti da opet pričam one svoje stare priče i otići. More li ovako? Nek ti ćaća ode u banku i donese kasicu-prasicu, tako se to kaže. Ne triba se bojat, nema u njoj svinjske gripe. Kad je donese, počni u nju ubacivati barem nešto od onoga što dobiješ. A možda ubaci i kogod drugi. Nakon jednog vrimenta napunit će se i ti ju odnesi ponovno u banku. Oni će ju otvoriti i tvoj novac staviti na tvoju štednu knjižicu. Budući da je kod njih, na njega će ti davati kamate. Naravno da ga moreš jamiti kad god oćeš.

A što su kamate? E, ja, triba sam vam odmah to reći. To ti je kad ti banka daje nešto novca zato što drži tvoj novac i njime



zarađuje. Tako nakon jednog vrimena i ona i ti imate više. Dobro oboma. Njoj dobro, jer ima čime raditi, tebi jer ništa nisi radija, a imaš više. I tako dospiješ u položaj da sebi moreš nešto kupiti, a ne pitati u drugoga. Mislim da će me Antiša razumiti. Dobar je on dečko. Ide u treći razred pučke škole i hoće biti velik. Tilom to, naravno, nije, duhom more bit ako hoće. To vam je ono kad učite, kad ste dobri...

Nego, da mi opet ne biste rekli da vam solim pamet, još ću vam nešto ispričat. Ne ću o mobitelima, pusti to kraju, već sam i prije nešto o tome govoriya. Bilo je to ovako. Išli mi u banku podignut nešto novca. Sutra nedilja, malo bismo skoknuli na neki izlet, a kako ćeš ako nemaš novca!? Ušli mi tako u banku, taman digli svoj novac kad uletiše neka dva blentova s kapuljačom na glavi. Nisam se pripa koliko sam bija ljut. Da mi oni kvare raspoloženje nakon čitavog tjedna rada!? U ruci su imali ko nekakve pištolje. Najprije su od službenika pokupili što je bilo, a onda od svih nas koji smo se nalazili unutra. Smrklo mi se prid očima. E, ne ćeš. Mlatnuja sam ga čim je doša do mene. Skočiše na to i moji prijatelji te mlatnuše onog drugog. Znam da je bilo opasno, ipak sam ima, odnosno imali smo sriće. Pištolji su bili plastični. Istina, ne bi to više na taj način ponovija jer da su pištolji bili pravi... Bolje na to i ne misliti. Na kraju nas je banka čak i nagradila. Čujem jučer na vistima da su je opljačkali, ali priko interneta. Iako znam kako to ide, ne znam još podrobnosti pa možda nekom drugom prilikom o takvim stvarima.

TRI KRALJA JAHAHU

Čita sam ovih dana knjigu o rvackoj povisti. To vam je ona koja ne govori baš onako kako je dosad bilo uobičajeno. Uvažava najnovije pronalaskе na povisnom polju. Znam da to ne bi smilo biti zanimljivo da nije drukčije. Spetlja ja ovo malo... Je l' de? Ma nisam! To vam je ovako. Povist uvijek pišu oni koji su pobijedili. Kao u utakmici. Ako si izgubio, pričaj ti priču. Dakle, ne smi se uvijek virovati što u knjigam piše. Triba se nekad malo i raspitat. Čak i kod onih koji vas uče. Nisu oni pisali knjige niti ih oni vama nameću. Reći će vam istinu ako je drukčija od onog što se traži od vas da naučite. Ne ću vas gnjaviti s onim što sam ja pročitа, reći ću vam samo jednu zanimljivost. Nekada davno imali smo kraljeve, ali smo ih birali drukčije nego ostali. Nije to, naime, bilo kao: – Ja sam kralj i ti me kao moj najstariji sin nasliđuješ. Kakvi! Sazvali bi sabor na kojem bi se sabrali predstavnici cilog naroda i birali bi novog kralja. A on je moga biti iz obitelji bivšega kralja, ali nije mora. Stvarno pametno. Zamisli da je onaj najstariji sin malo ćaknut, da ne kažem dobro ćaknut. I sad da on bude kralj!? Stvarno bez veze. Međutim tako se kod drugih radilo. E, dobri biše ti stari Rvati, dobri. A još oni kralj Tomislav ili Petar Krešimir IV. Da ih je ponovo kako bi nam svima bilo lipo!

Bez obzira kakvi kraljevi bili, ljudi bi im donosili darove. Rade to i ovim današnjim pridsidnicima. Jedino je sada lakše. Ne moraš putovati na konjima ili kočijama. Danas imaš vozila raznih vrsta. Čak kažu da bi brzo moglo biti razvijeno vozilo koje upravlja samo sobom. Ti mu lipo kažeš kamo ćeš, a onda računalo preuzme nadzor i odveze te tamo. Ne znam što bi reka. Možda bolje pričekati da se to dogodi, ako se ikada dogodi, pa onda neka netko nešto pametno rekne. Ali, koliko se ja razumim u računala ili digitalni svijet, ima tu puno

pripreka, više nego kad se putuje konjima. Pade mi na pamet da bi to sličilo putovanju na mazgama. Osobito ako su zaista mazge u sebi. Moj je čaća ima jednu takvu. Bože moj, je bila mušičava! Jedino bi njega slušala, sve je ostale razbacivala oko sebe. Ko kakvo loše posloženo računalo. Stalno nešto zanovita, a ne znaš što hoće.

Je, malo u ovom mom govoru ima božićnog ugođaja. Pratija sam izbor ovog novog rvackog pridsidnika. Čita onu knjigu, primišća one božićne ukrase tražeći im bolje misto do slidećeg Božića i uvatija me taj ugođaj. Ali, što je u tome loše? Zar nam ne bi bilo lipše da božićni duh u nama malo više živi? Ne mislim na petarde, puste darove, snig i tako to. Mislim na ono kad smo dobri jedni prema drugima. To vam je, dico moja, Božić. Ostalo je samo trošenje vrimenta.

Nego, kako vam ide škola? Ne govorite da je meni lako, jer sam ju završija. Kakvi! Svaki je dan škola, pa bija ti u nekom razredu ili ne. Međutim, ako redovno učiš, nemaš se čega bojati. Uvik si spreman za ispit. Samo se čovik ne smi pripast. Triba se znati i igrati i smijati. Sve je tada lakše.



SLIKU SVOJU LJUBIM

Gledam malo ovi naslov. Što je je, more izgledat malo čudan. Ko je to vidija ljubiti svoju sliku? Pa i tuđu. Međutim, zna se tako dogoditi, a nekad je i potriebno. Ajde da to pokušamo malo razjasniti.

Evo ovako. Čita sam ovih dana nekakvu knjigu o Titu, oprostite da se ispravim, dobru knjigu. Za njega ste valjda već čuli?! Jesam i ja u vašim godinama. Samo, bilo je to najviše kod kuće, ispod glasa, podrazumijeva se. U školi su nam o njemu pričali sve najlipše. Ali zahvaljujući spomenutu ozračju u kući, zna sam da to nije tako. Ipak, kasnije sam mu jednom nosa štafetu, odnosno nisam, ali da se najprije vratimo onoj knjizi. Ona, dakle, prikazuje tog Tita u pravom svjetlu, drukčijem nego što su mene i druge učili i drukčijem nego što bi neki danas tili da se o njemu govori. Nema više Juge, ne moraju se slušati laži, reka bi moj kum Šime. Podržavam te njegove riči. Tako je glupo slaviti nekog tamo propalicu. Danas mi to sličići na razne glumce, pjevače, športaše... Ima ih u javnim glasilima i sad bi mi njihove slike ili postere, kako se to kaže, tribali okolo lipiti i diviti im se, a oni su Bože sačuvaj, rekla bi stara Marica. Ajde, ako su dobri, neka budu negdi zalipljeni. Znaćte, čovik uvijek triba imati uzora, odnosno dobar primjer. Gledajući ga, shvaća kako je ići nekim putem i onda se i sam odlučuje za njega ili protiv njega. Ma što ja to vama pričam? Znaćte vi to dobro kako stvari idu. Vi rastete u vrijeme kad je internet u punom cvatu, ali nismo ni mi stariji za baciti. Naučili smo i mi što je internet, što su razne druge tehničke naprave. One nam pomažu da i mi pronađemo podatke o spomenutim i nespomenutim uzorima pa nam je lakše ovako govoriti. Razumi se da triba znati tražiti. Ne kaže se, na žalost, svugdi istina.

Da se vratimo na onu štafetu. Ona se svake godine o Titovu rođendanu nosala po čitavoj državi. Jednog svibnja ja sam na to zaboravija. Išo sam s kolegom na motoru u neki posjet. Kad smo se vraćali kroz glavnu ulicu u gradu, odjedanput smo zapazili kako se ljudi redaju s jedne i druge strane ceste. Ništa nam nije bilo jasno. Što smo išli dalje, redovi su bili sve gušći. Na vrhu ulice vidili smo da je prava gužva. Čim smo se nas dvojica pojavila, nastala pljesak. Sjetismo se da je Titov rođendan i da su nas zaminili za nosače te manite štafete. Majko moja mila! Gledali smo di je milicija i kako najlakše pobignut. Bolje i to nego pendrek po leđima. Upitajte svoje kako to boli. Ti zapivaš rvacku pismu, a oni te opendreče.

Shvatili ste što sam tija reći? Još sam vam dužan jedan odgovor. Svoju sliku triba ljubiti. Naravno, na pravi način. Ne govorimo o onoj na papiru, na računalu... Otrali bi nas odmah u ludaru. Nego, triba sliditi prave uzore, dobro se ponašati, jednostavno izgrađivati sebe kao osobu. E, tada ti ljubiš svoju sliku. Bog nas je, naime, zamislio lipima, samo mi to kvarimo svojim ponašanjem. Nema nam, dakle, druge nego pamet u glavu.

I SVETCI SU LJUDI, ALI...

Švrljao sam neki dan opet malo po internetu. Nisam, naravno, onako bez veze, jer što bi gubija vrime. Više volim izići na prolitno sunce i ogrijat se. Ta je zima stvarno dosadila. I, dakle, švrljam ja tako internetom i naletim na stranice di se objašnjava kako netko postaje svetim, odnosno kako ga se proglašava svetim i blaženim. Bilo mi je zanimljivo. Dotle sam mislija da to ide puno lakše. Ma kakvi! Sve najprije triba dobro ispitat pa tek onda za nekoga reći da je živija tako i tako i da ga ima smisla u tome naslidovati. Malo sam se zamislija i zaključija da je to stvarno tako. Kako bi to bilo da počnemo naslidovati neku propalicu ili nekog tko je kao i svi mi? Bila bi to velika sramota. Zbog toga Crkva ne dopušta olako proglašavanje nekoga blaženim i svetim. Čak traži da se na njegov zagovor dogodi i neko čudo. Vi ste zacilo pomislili da je to kao kad se niste dobro pripremili za školu pa se pomolite nekom svetcu i sve dobro prođe. Nije to nikakvo čudo, nemojmo biti nerazumni. Može biti da nam je Bog progleda kroz prste i da očekuje kako ćemo se idući put ipak pripremiti i popraviti.

Stvarno sam se raspisa o svetcima, a nisam mislija ovoliko. Nije ni čudo jer me televizija, novine i puno sličnoga neprestano ljute. E, sad, kakve to veze ima sa svetcima? Ima, ima i te kakve! Zar niste vidili da neprestano govore o igračima, glumcima, čak izmišljenim bićima i očekuju da se to lipi na zid i ne ću reći da im se moli, ali svakako da im se divi. Govorija sam već o tome. Glupost! Svi ti nabrojani su ljudi ko i mi i često puno lošiji od nas. Zbog čega da im se onda divimo?! Istina, i svetcu su ljudi, ali rekosmo, oni su bolji od nas, i ko ljudi i ko vjernici. Eto, to je ono što ih razlikuje od glumaca, športaša, političara... I nisu izmišljeni, oni su živi. Ako želimo,

pomažu nam, mole se Bogu za nas zajedno s nama. Ne može se to prebaciti samo na njih! Oni nas uče da budemo bolji, a kad smo bolji, onda smo uspješniji u svemu... Ne ću vam lagati. I ja sam to iskusija u svom životu. Mislite li vi da mi se bilo lako probijati kroz njega? Ma da ne bi! Ali sam uspija. Evo vidite da se razumim i u računalnu tehnologiju. Nisam reka da sam star i ko će to učiti. Ne, nego sam sija i naučija. Sad je vami to razumljivo, ali pitat ću ja vas kad malo ostarite. Tko je lin, ne privaća novo i malo po malo vrime ga prigazi, gore nego u crtanom filmu.

Jest, triba ići u korak s vrimenom. Međutim, na pravi način. Pade mi ovdje na pamet jedna naša crkvica. Tek ju sagradili i znate što su napravili? Stavili internetske kamere i tako svak može vidit što se događa pa makar da je u Australiji ili Kini. A iz toga mista ima ih puno po svitu. Jedino se to nije svidilo Nenadu. Priča za vrime mise, ćaća to sve gleda priko interenta i kad je doša kući, dobija je svoje. Otad kameru ne more vidit. Ali, polako, razumit će on to jednoga dana.

ŠKOLA, AH ŠKOLA

Gleda sam sinoć neku utakmicu. Nemojte me samo pitati tko je igra. Nakon naporna dana nije mi se to dalo pamtit. Nešto sam, naime, radio i doša prijatelju u goste malo se odmoriti. A on taj dan nije ima puno posla i izvalija se prid televizijom pa tumači što neki tamo nije udarija onom nogom loptu, a je onom drugom i tako redom. Što sam moga nego biti pristojan pa ponekad nešto progovoriti. Ali od svega sam upamtija da su crveni pobidili s dva prema ništa. Oni drugi bili su zeleni. Srićom, prijatelj se toliko zanija da nije opazija to moje veliko zanimanje.

Pade mi na pamet da je i život ko utakmica. Jedni igraju, a drugi navijaju. Komu je lakše? Na prvi pogled onima koji navijaju. Ne znoje se, ne muče se, lipota jedna! Ako je lito, popiju sok, ladno pivo ili slično i dobro im je. Oni drugi, pak, muče li se muče. Sve znoj iz njih frca. Međutim, na kraju su uloge drukčije. Oni što su igrali, ako su to dobro uradili, dobivaju nagrade, slikaju ih, dive im se. Gledatelji naprotiv ostaju praznih ruku i prazna novčanika u slučaju da su trošili za vrime gledanja. Ležanje se, dakle, nije isplatilo. Je, život je pravedan, pa makar nam se nekad čini da nije tako. Sićam se rada u tuđini. Nešto sam već o tome govoriya pa ne ću puno. Znojiš se, mučiš se, a oni drugi s rukama u džepovima. Ipak na kraju sam postiga dvi stvari: zaradiya sam za život sebi i svojima te odlučija još se malo školovati bude li se ikako moglo. To mi ne more naškodit, samo more pomoć. Kad je bilo vrime, ćaća je bija siromašan i nisam moga ići u školu koliko sam triba, ali, rekoħ, barem sad mogu nešto nadoknadit. Možda je vami to smišno. Istina, možda manje u poslidnje vrime jer



je puno ljudi ostalo bez posla pa je siromaština zakucala na mnoga vrata. Nije da oni ne bi tili radit i zaradit, samo nema se di. Sve je povezano u životu. Pogrišiš pa ispaštaš i ti i drugi. To vam je kao ono kad nekome reknete nešto ružno, a on vas onda opali šakom. I eto poteškoća, ne samo vama nego i vašim roditeljima, drugim ukućanima, prijateljima... Uistinu nezgodno.

Kakvo je ovo vrime? Danas se stvarno bez učenja nigdi ne more. Evo, na primjer, kako bi ja vama moga ovo pisat da se ne razumim u računalo? Nikako! Moga bi pisat rukom, ali mi je rukopis takav da biste radije zamolili da vam govorim pa ćete vi pisati nego da čitate što sam ja to našvrlja. Moga bih pisati i na one stare pisaće strojeve. Međutim, i u njih se treba razumit, na stranu što nisu praktični ko računalo. Nema, dakle, mrdanja. Ili uči ili te prigazi vrime. Svatili su to neki iz sridnje škole. Dok su bili mlađi, nije im se učilo. Kad su došli do sridnje škole, malo im bilo preteško jer nisu prije učili. I onda dođe polaganje mature. Ne ide. Tili bi na fakultet, nema mature. Eto ti poteškoća i trista čuda! Nije da volim da je tako, samo morali su imat malo više pameti u glavi kad je bilo vrime. Utakmicu treba igrat, od gledanja nema ništa, samo odu oči. Malo se podsmivate, ali je tako.

PLOČICA

Čini mi se da sam vam već jedanput pisa o pločici u školskoj torbi. Ili nisam? Možda je to bilo u Mirkovim pričama?! Tko bi to sve zna... Stari se i počelo se zaboravljati. Ali, ne dam se ja. Ne ću dopustiti da me vrime tek tako lako prigazi. Stalno ću rabit svoj mozak i to će mu dati svježine do kraja života, ako Bog da. Znete, uvijek se treba u Boga pouzdat. Recimo, odakle ja znam da ću skroz ostarit? Ne znam, samo se nadam. Zato želim uvijek biti spreman za taj čas. More se to naravno dogodit i dicit, čuli ste već kako neka obole, neka stradaju u prometu... Nije da vas želim pripast, nego mi jednostavno tako pođoš misli. Bilo kako bilo, k Bogu nam je jednog dana poč i gotovo.

Sad se opet vratimo pločici. Čita sam ovih dana da dolazi do buma (a lipše bi bilo reći velike prodaje, poznatosti ili nekako slično) tableta (ja bih to preveja pločica) na računalnom tržištu (e, to je već bolje). Znete, rič je o računalu koje su smislili u posljednje vrime. Ima samo zaslon i ništa više. Po njemu pišeš i njime upravljaš rukama, a može i posebnom olovkom. Stvarno lipo. I nije veliko. Tek kao neka prosična, tanja knjiga. Moreš ga nosit pod rukom, staviti u torbu, zamotati u novine k'o nekad slaninu. Je, baš je tako bilo. Za salamu se nije znalo, za paštete također, kao ni za slične stvari. Nego, zamotaš u novine komad slanine i tko veseliji od tebe. Opet ja odluta od teme. Dobro, vraćam se. To su vam te suvremene pločice. Pade mi sada na pamet da sliče i onim Mojsijevim, ono kad mu je Bog dao Deset zapovidi. Samo, njih su bile dvi. Ali i ovih ponekad ima takvih. Sastavljene su dvi zajedno i kad ih rastvoriš, izgledaju ko neka knjiga, bilježnica, ne ću reći roman. (Nije valjda da ih još čitate?!) Kad već toliko sliče dobrim stvarima, ne bi bilo loše da se na njima vrti i dobar sadr-

žaj. No, to je već neka druga priča. Ili nije? Ko dopušta onim probisvitima svašta proizvoditi i svašta stavljati na internet? Puno bi nam trebalo vremena za objasniti pa radije recimo mi. Kako? Lipo! Ako čitamo, gledamo, slušamo to što nam oni loše nude, mi smo najveći krivci. Ne bi oni to radili da nemaju koristi. Prikinimo to i sve će stat. Takvi nisu naučeni bacati novac u vitar, da ne bi! Oni samo žele da ga ima više, pod bilo koju cinu, i gotovo. Eto, opet ja počeha širiti ono što sam reka da ne ću. Stat ću, a ostalo neka vam objasne roditelji, ako već niste razumili.

Svom ovom pričom ne želim vas nagoniti da odmah kupite te pločice, može lipo poslužiti i dosadašnje računalo, nego vam sve ovo pričam da vidite kamo svit ide. Kaže da ide naprid i da nešto novo izmišlja, a u stvari je uvijek tako bilo i bit će. Vidili smo to na primjeru ovih pločica: te Deset Božjih zapovidi na njima, te u školskim torbama naših roditelja, didova i baka (samo pitajte starije pa ćete viditi), te u temeljima računala... (Ne znate što je matična ploča? Sramote, ljudi moji!) I tko bi sve to nabrojija. Neka on, dakle, ide kamo oće, a mi hajmo putevima svoga Boga. I točka.

TETA

Neki sam dan opet sidija na zidiću prid kućom. Lipo jesenje sunce, mene nešto uhvatila reuma i što ću drugo nego sist. A cestom su prolazila dica u školu. Naravno da sam se sitija svojih školskih dana. Ne mogu reć da mi je bilo loše, ma kakvi. Igrali smo se, učili, pomagali roditeljima i dani su prolazili. Nije mi sad zbog svega toga ža, bez obzira na to što je sada dici naizgled lakše. Čim se rode, trude se oko njih. Nisu ni nas pustili na ulicu, samo su nas vižbali da se što lakše snađemo u životu. I nisu pogrišili. Kad je tribalo radit, radili smo, kad je tribalo ratovat, ratovali smo, kad je tribalo neko-me pomagati, pomagali smo... i trista takvih stvari.

Ma, ne tužim se ja to niti koga napadam. Drago mi je da je dici danas lipo. Neki mi dan priča Nediljko kako mu je teta kupila sladoled. Ne njegova prava teta, nego teta koja ga je učila u vrtiću. On bija pripametan, mislija počastit i sebe i nju, a prodavač reče da mu nema vratit sitniš. Ima li kakvu manju novčanicu? Zinuja je od čuda. Jedva da je i ovo skupija, a on da mu nema vratit sitniš! Nu, što je, tu je. Teta se nasmijala i platila sladoled i sebi i njemu. Ne znam je li Nediljko upamtija da drugi put svakako imadne sitniša i da sam triba plaćat svoje račune. Valjda jest. Ja sam upamtija ovu njegovu priču. Naravno da mi ovo nije ispriča baš ovako tečno. Još je mali i ne zna on to, ali sam ja od njegovih riči sklopio tijekom događanja. Istina, nešto sam načuja i od drugih. Vidi ti njega. Kako mu je samo palo na pamet nekoga častiti! Nije to ništa loše, dapače, nego mi se čini da je nekako premalen za to.

Zanimljive su te tete. Čitav život odgajaju dicu. Ona, pak, sa svoje strane neprestano nastoje što prije odrasti. Žuri im se. A da su pametna, ne bi. Mislite da nije tako!? Počnimo

samo od brige. Dok si mali, ima ih koji vode računa o tebi. Ne samo tete u vrtiću i sličnim novotarijama, nego i mnogi drugi. Međutim kad narasteš, ti se moraš brinuti o ostalima. Nije to uvijek lako. Posebno kad imaš dicu. Moraš im priskrbiti sve što je potrebno za stanovanje, za jelo, za spavanje, za odijevanje, za igranje, za školu, za izlete, za... tko bi sve to nabrojio! Oni, pak, na to znaju zanovijetati. Ne sviđa im se ovo, ne sviđa im se ono. Ma daj! Pokušaj biti »teta« u životu pa ćeš vidit kako je to kad ti je netko na grbači.

Je, malo sam se raspriča više nego obično. Nemojte zamirit. Donila mi Jela čašu vina na onaj zidić pa je i to pripomoglo mojoj priči. Baš joj fala. Zna sam ja uvijek da je ona u redu. Na to sam posebno mislija dok sam bija u inozemstvu. Ona radila vamo, ja tamo i tako smo išli kroz život. Sad se moremo malo i odmorit te raspredati ovakve priče. Ne tiram nikoga da ih prihvati bez razmišljanja. Svatko ima svoju glavu, neka razmisli i vidi je li ovo sve ovako. Ako jest, nema druge nego pamet u glavu.



TAMO-VAMO

Vraća sam se neki dan kući. Prijatelj me zamoli da usput povezem njegovu kćer u školu da on to ne bi mora učinit. Naravno da sam mu iziša u susret, ta to se podrazumiva i da mi nije prijatelj. Saznao sam da ide u treći razred. Kaže da joj se škola sviđa. Baš mi bi drago. – Bit će nešto od nje – rekoh u sebi. A onda ona nadoda da će otići u inozemstvo čim malo poodraste. Zinija sam u čudu. Kakvo inozemstvo, jadna ne bila?! Kaže da tamo ima strica pa će kod njega prebivati, a i rodila se u tim krajevima. Roditelji došli na rad i vratili se prije nekoliko godina. Međutim, ona se dobro sjeća kako je tamo bilo. Išla je u vrtić, grad im je bija čist, sve divota jedna. Istina, nisu imali mora kao što ga sada imaju, ali nekako je bilo lipše. Osta sam bez odgovora. Sitija sam se tek sebe i svoje povisti.

Nisam se ja rodija nigdi vani, ja sam se rodija vamo, di i svi vi. Čaća mi je bija prilično siromašan, ali mi je opet bilo lipo. Čak nisam ima ni mora. Prvi put sam ga vidija kad sam iša u šesti razred pučke škole. Tetka me povela kući u jedan svoj dalmatinski gradić i tako sam i ja ositio morsku lipotu. Malo sam kasnije otiša i k bratu koji je radija u inozemstvu. Istina, gledajući izvanjski, tamo mi je bilo lipše. Sve je nekako uređeno, imaš i ovo i ono, a kad uđeš u prodavaonicu, ne znaš što bi kupija od onog izobilja. Gleda sam sve to i zaključija da je meni lipše kod kuće. Ne samo da su mi tu bili prijatelji nego su tu bile i moje livade, moj zrak, moje sunce. Ma sve je bilo moje pa čak i onda kad bismo pivali pisme koje se nisu smile pivat. Zapravo, tada je to bilo još više moje. Mi bismo ko dica zapivali te pisme. Znete, to su vam one naše rvacke, a onda bi neko prijavija miliciji pa bi ona došla i ispitivala naše roditelje. Poslin bi oni ispitivali nas i tako bi to išlo u krug.

Zbog toga smo jednom Stipi razbili prozor. Znali smo da je komunjara i zaključili da nas je baš on izda. A možda i nije, samo je tako bilo.

Zaboravija sam reći da se nedavno iz tog bajnog inozemstva vratija sin jednog mog drugog prijatelja. Također ide u treći razred. Još je više bija tamo nego ćer onog prvog mog prijatelja, ali se ponaša ko da je vamo rođen. Tek malo smišno rekne podikoju rič, međutim, ispraviti će on to. Ne rugaju mu se zbog toga, samo ga malo zadirkuju. Njemu nije krivo, zadirkuje i on njih zbog drugih stvari.

Raspriča se ja o ovim pustim mislima u našim glavama. Nešto me jednostavno uvatilo. Zamislite kad bismo svi nekamo otišli. Što bi bilo od naše Rvacke, naše Erceg Bosne, ma našeg mista!? Zar nije pametnije biti tu i izgrađivati svoju domovinu?! Ja mislim da jest. Prohodaš malo okolo, vidiš kako je tamo, a onda se vratiš kući i uživaš sa svojim društvom. Bože, koje miline! Uvjeren sam da nema novca kojim se to može platiti! Više-manje tako sam mislija kad sam bija mali, tako mislim i sada.

DUNJE

Išao sam ovih dana malo na more. Mislim, dok se još moglo. Sićate se kako je godina bila sunčana? U rujnu nije bilo nimalo ludo da se neko još kupa. Naravno da bi bilo bolje da je to more malo bliže, ali je tako kako je. Ko ga voli, doći će on njemu pa da je na kraj svita.

Ali nisam vam mislija o tome pričat. Virovatno ste i vi ljetos bili na odmoru i kretali se nekim sličnim putevima pa što da vam ja sad pričam neke priče? Pade mi na pamet da vam kažem koju rič o dunji. Čim jesen, eto ti nje. Mirisala mi je još od ditiinjstva. Kad se pekla rakija, ćaća bi pustija da ona preko nje teče. Podrazumiva se da rakiju nisam pija, ali sam upija miris dunje. Ko to zna zbog čega mi je to bilo lipo. Možda i zbog toga što nije bilo ovih umitnih mirisa kao danas. Tada su mirisali dunja, metvica, mesliđan i druge biljke, a danas jednostavno ne znaš o čemu je rič. Možeš samo reći da smrdi ili ti je ugodno i ništa više.

Ubra sam, dakle, dvi dunje. Mislija sam da mi mirišu kraj ono knjiga što ih imam. Jedna livo, jedna desno i to je to. Samo, malo sam se privarija. Nisam pazija kad sam ih bra i ne dobih ono što sam tražija. A naizgled su obje tako lije. Istina, nisu s istog stabla, ali sam mislija da to nema veze. Očito ima. Jedna je mirisala bolje nego ikakav miris iz prodavaonice, drugoj se to nije dalo. Miriši koliko oćeš, baš nju briga. Nije mi ništa drugo priostalo nego je stavit u prostor di radim. Možda se pridomisli. Neka tamo stoji dok ne istrune.

E, da, tako je to u životu. Nikad ne dobiješ ono što bi tija. Ipak, ako se trudiš, zacilo ćeš uspit. A ja sam se trudija, kako rekoh, samo napola. Dunje jesam ubra, ali sam zaboravija vi-

dit je li to ono što sam tražija i pogrišija sam. Nu, dobro, još jedna škola više. Budem li uporan, dosta ću ja još toga saznati dok ne ostarim.

Možda vas zanima koliko imam godina? Krsni list i drugi kažu da ih imam dosta, a meni se čini da to nije tako. Osićam se ko da još idem u školu. Nije sad važno koju ili koji razred, važno je da je škola. I onda mi je odmah lakše. Zato i pišem ove priče. Neki mi kažu da bi triba radit štogod pametnije, pristar sam, kao, za ove stvari. Ja im se tada uvik čudim. Što ima lipše nego razgovarat s nekim? Svejedno je s kim: s di-com, mladeži, sa starijima ili onima skroz starima. Ne znaš li to činiti sa svima, zacilo si poditinjija. Živija tako Ivan u našem susidstvu. Napunija puno godina, životne ga snage napušćale, a pomalo je počejja i zaboravljat. Zamalo da nije zna ni svoje ime. Ipak, nitko mu se nije ruga. Bija je dobar i svima je bilo ža da je sad, ne svojom voljom, posta taki. Ako poživim, Bože moj, da mi je samo znati kako ću ja izgledati... Vi ćete to prvi primitit, a vas će gledat mlađi od vas... i tako to do sudnjega dana. Lipo će biti jednom o tome popričat na nebu. Samo, triba ga zaradit svojim dilom ovdje na zemlji, mirisati ko najlipša dunja.

POD SVITLIMA

Mislija sam vam za ovaj put malo govorit di je Računalko, di Drago, di Mirko, ali odlučih drukčije. Znate, bija sam neki dan na televiziji. Da, da, tamo u Zagrebu. I vidija sam mnoge ljude što ih svaki dan gledamo na TV-u. Ništa posebno. Side, piju kavu, dogovaraju se i trk na posa. Nije to tako lagano. Čim zabrljaš, ima tko će uskočit umisto tebe. A mi se izvalili ispred televizijskog zaslona i mislimo da to teče samo od sebe. Da ne bi!

Ipak, pustimo mi njih. Idemo malo o nama. Meni je, dakle, bilo dobro. Tili su me nečim častiti prije nastupa, ali pusti to. Ta nisam svaki dan na televiziji da bi mi bilo svejedno jesu li u me uperili one reflektore ili ne. A to vam se tako događa. Uvedu vas u nekakvu prostoriju di je sve puno žica, kamera, različitih stvarčica. Jedino u jednom kutu ima nešto poput stola, stolica, a iza kao neki zid na kojem je svašta nešto našarano. I to vam je taj prostor za emisiju. Kad započne, nema više »pričekaj, da se sitim«. Gotovo. Počelo. Pričaj što znaš. A priča i voditelj, i onaj drugi ili više njih koji su tu također, pa onda oni prilozi. Ma, prava utakmica. Lopta leti na sve strane i ti gledaš kako ćeš postići pogodak. E sad, meni je teško reći kako sam se ja tu snaša. Mislim, ja sam zadovoljan. Kasnije su mi neki govorili da su i oni pa bi moglo biti da nije loše prošlo. Zašto i bi!? Nismo se svađali, lipo smo pričali, svak je reka što je mislija.

Mene su se ipak najviše dojmila ona svitla. Sve je drugo bilo u mraku, samo smo mi bili obasjani. Ko u životu. Tamo di nisi, nekako je mrak, nepoznato, a tu di jesi, boriš se i drugi gledaju kako ti to ide. Nekad malo i dojadi, tili bismo da prije prođe pa gledamo, ko ja ovi put, di je onaj sat. Moram pri-

znati, dogodilo mi se da sam ga otkrija tek prid kraj. Sad vidim da je bolje tako. Da sam ga prije otkrija, samo bih virija u njega i ne bi se moga usredotočiti na ono što mislim da triba reći. Zaista je najbolje uvijek biti tu di jesi. – Ne more se mislit o stotinu stvari – govorila je meni moja baka Iva, a mislim da i vama vaše govore. Istina, omakne mi se i sad nekad nešto takvo, ali se trudim da sve bude u redu pa idemo dalje.

Imate pravo, nikako ja doći na to zašto su me zvali i o čemu sam to govoriya. Bit ću iskren. Sitija me se jedan prijatelj. S onim voditeljem govoriya o emisiji i kad mu je on rekao kakav mu gost triba, sitija se da bih im ja moga odgovarat. Nije bija zavidan, Bože sačuvaj, pa to prešutija. Ne, on je mene nazva, sve mi lipa objasnija i da mi malo vrimena da odlučim. I ja sam odlučija. Govoriya sam jednostavno o svom životu. Opisiva sam kako je to biti u tuđini, tamo zarađivati svoj kruz, a uvijek misliti na svoju domovinu i čim moreš prije vratiti se u nju. Nisam ništa slaga. Čak sam im reka i da pišem za dicu. Tili su to vidit. Srećom ima sam uza se nešto pa sam im pročita. I svidilo im se, ne ću zatajit. Nije da se falim, želim samo reći da sam mislija na vas i da smo u stvari u toj spomenutoj emisiji bili na jedan način zajedno. Trudim se, naime, paziti na one koji su mi dragi. A to zaista nije loše!

PUTUJEM JA, PUTUJEŠ TI...

Raspričali se mi kroz dosadašnje vrime, mislim, raspriča se ja, i zaboravija na stare prijatelje. Znam da vam nije teško pogoditi. Tko može zaboraviti Računalka, Mirka, Dragu? Ma, oni su baš dobri! Znaju se šaliti, ali i biti ozbiljni. U redu, Mirko je uvijek dobar jer je anđeo. Međutim, to ne znači da nas zaboravlja. Naprotiv, vodi on dobro brigu ne samo o onima s kojima se druži nego i o mnogima drugima. Žao mu je kad netko zaglibi. A zna se to dogoditi, i te kako.

Nedavno je tako Računalko zaglibija. Nije u tom smislu u kojem ste pomislili, nego u drugom. Palo mu nešto na pamet otići u Svetu Zemlju. Iako uči i nema novca za bacanje, ipak je uspio nešto prištediti, po onoj pučkoj: Zrno po zrno, pogača. I otisnu se on priko mora, zapravo priko zraka, jer je putova zrakoplovom. Najprije su ga dobro prigledali. Nema mile-lale sa Židovima. Na zrakoplovnom uzletištu, odnosno u onom dijelu odakle se putuje za Izrael, najprije je sve puno vidljivih i nevidljivih naoružanih čuvara. Kad se na to privikneš, počne pregled prtljage i ispitivanje. Te što će ti ovo, što će ti ono, tko ti je sve to pakira, di je bila prtljaga do polaska... Stotinu pitanja na koja moraš odgovarati inače od putovanja nema ništa, a mogli bi te i uhititi ako nešto posumnjaju u tebe. Nakon toga moraš dići ruke u zrak i izuti se (zapravo obrnutim redom jer je teško izuvati se s rukama u zraku) pa te onda dobro pregledaju. Nego, skratimo ovo. Računalko je sve to prošao i kad se naša u Izraelu, sve zaboravija. Čemu pamtiti više ili manje ružne stvari?! Počeo je uživati u mjestima po kojima je nekad Isus hodao. Posebno mu je bilo drago u Betlehemu. A i vrime je bilo predbožićno, došašće. Puno mu se to više sviđjelo nego Tel Aviv i Haifa na sjeveru Izraela. Takvih suvremenih gradova ima i ovamo. Spava je blizu gore



Karmela. I dok je tako sjedio u hotelu i razmišljao, iz misli ga trgnuše vatrogasci. Vatra! Gori Karmel i požar se neumoljivo širi. Majko mila! Pomaga je na početku gasiti, a onda ih turistička agencija prisili da se maknu otud i da idu prema jugu jer da im oni ne će plaćati odštetu ako im se štogod dogodi. Mora je poslušati. Sve mi je ovo priča još uvijek pod dojmom što je sve proživija.

Sad vas zacilo zanima što je s Mirkom i Dragom, kad ovoliko pričam o Računalku. Mirko ima svoj anđeoski posao i jednostavno je odgovoriti di je i što radi. Drago, pak, nastoji dobro napraviti svoje školske obveze i razne druge stvari kojima se počeo baviti u slobodno vrijeme. Ali je dobro sluša što priča Računalko. Mirko se samo smijuljio, njemu je sve poznato i virujem da je čuva Računalka da mu se što ne dogodi.

Je, lipo je putovat unatoč raznim poteškoćama. I ja sam to radija. Ispričati ću vam... E, ne ću vam ispričati. Moram ubrzo završiti s ovim ričima. Jednom ću vam pričati kako sam iša tamo di je bija Računalko. I tada su se Židovi bojali terorista. Dragi Bože, kako je lipo živiti u miru!

DA MI JE...

Bože moj, kako mi se danas nešto ne da radit! Znam da tribam ovo napisat, da tribam isić drva, da tribam..., ali mi se ne da i gotovo. Uvatija me neki drim. Vani hladno, a unutra vatra lipo pucketa... Milina! I sad ti radi! Ali, mora se. Ništa se sâmo ne će napraviti. Da tako nisam mislija, malo bih što u životu postiga. Bija sam i bolestan, bilo mi je lino ko i danas. Samo, što to vridi? Prid tobom je posa i ti se lipo zaputi kamo triba, kume moj! Jednom je tako tribalo čistit snig. Napada ko nikad prije, barem se meni tako činilo, a ja bih sve četiri u zrak. Koja korist kad nije vrime od toga. Uvatija sam zato lopatu i udri da što prije završim pa da tek onda počnem ponovno razmišljat: – E, da mi je... Uto je naiša neki čovik, malo sta i gleda kako radim. Smetalo me to, ali sam šutija. Poslin mi pristupi i upita bi li radija kod njega. Nisam zna što bi reka. Plaća mi ovdje nije bila Bog zna što, međutim zna sam kod koga radim, a njega ne poznam. Reče mi da će me plaćati toliko i toliko. Bilo je to puno više od onoga što sam trenutno zarađiva. Uljudno sam mu rekao da ću razmisliti. On je odgovorija da je sve u redu i da će navratiti za koji dan. Naravno da sam se raspitiva o komu je rič. Rekoše mi da je to dobar poduzetnik, s djelatnicima se lipo gleda i dobro ih plaća. I da skratim priču, na kraju sam ipak prista raditi kod njega. Privagnulo je da je dobar čovik, a ne novac. Ako se već oboje more spojiti, zašto ne? Dugo sam osta kod njega i bilo mi je dobro.

Virujem da se i vama nekad takvo što dogodi. Mislim, ne da vam se radit. Eto, ja sam vam reka kako je bilo sa mnom, a vi kako hoćete. Ipak, mislim da nije loše dobiti bolju ocjenu ako se već more. Što? Kažete da je lako pričat?! Ne znam što bih vam odgovorija jer me još ne pušća moja trenutna linost. Bojim se da ću se složiti s vama, a nije tako. Najbolje

je zapet baš onda kad se čoviku ne da. Na kraju si zadovoljan da si pobijedio.

Ovo me još od jutros drži. Najprije mi se bilo teško okupat kad sam usta. Grijanje nije dobro proradilo, soba malo hladna... pa se ti kupaj. Ali sebi sam davno reka da hoću bez obzira na uvjete. Nekad je to bilo teško, sad je lako kad ti je prid nosom. Samo otvoriš vrata i u kupaonici si. Međutim, kad smo bili na terenu, sve je to bilo drukčije. Nas puno, a slavina malo, ako ih uopće ima. Istina, bilo je onih za polijevanje, pranje nečega i slično, ali za kupanje vrlo rijetko. Nema druge nego se snaći. To mi je uistinu bilo teško. Kad se ne uspiješ okupat, taman ko da ti nešto nedostaje. Ujedno ti je puno hladnije. Nisi ima priliku pustit najprije vruću, vruuuuuuu vodu, a onda postupno hladniju, hlaaadniiijuuuu... To ko da te priporodi. Ko nije pokuša, neka to učini što prije, samo neka pazi da se ne opeče. E, tada sam uistinu mislio: – Da mi je...

Bit će i boljih vremena. Znam ja to. Sutra je novi dan i virujem da ću se probuditi, ako Bog da, puno drukčiji.



BU!

Kako se približava proljeće, tako mi sve više ptica piva ispod prozora. Nekad je to stvarno, a nekad si to umislim. Odlutaju mi misli i počnem sanjariti o nekim starim vremenima pa mi ptice zapivaju ciju-ciju. Što ću, poslin toga se prenem i prionem poslu. Ne more se uvijek sanjariti, treba nešto i raditi. To su mi ćaća i mater uvijek govorili, posebno kad sam bija mali. Nisam ih tada dobro razumija jer ko je vidiija raditi po cili dan. Poslin jesan. Svatija sam da uvijek netko mora platiti račun. A što si stariji to sve više spada na tebe.

Bilo je ptica i kad sam radija vani. Međutim, ne pivaju lipo ko ove naše. To je i razumljivo. Daleko si od svoje kuće i sve ti je tuđe. Kad bi postalo domaće, onda ti više ne bi bija ti, postala bi netko drugi. Ja to nikad nisam tija. Ono sam što jesam. Naravno da nisam ni drugome braniija da on bude što jest. Što tu ima loše? Recimo, što smeta da je onaj Shi Meng Ling Kinez? Doša čovik zaraditi ko što sam i ja iša po bilom svitu. Jedino ne bi bilo dobro da zajedno s drugim Kinezima počne praviti nered i nagoniti nas da budemo ko što je on. Uvjeren sam da ne će. Priča sam već dosta s njim i vidiija sam da je dobar. S takvim ljudima nikada nije teško u životu. Drže se svoga i tebi puštaju da ti budeš svoj. Dobro, sad ispade da sam ja dobar. Zašto i ne bih bio? Jedino ne valja sam sebe hvaliti. Zbog toga sami zaključite kakav sam, a ja vam ništa na žao ne ću učiniti ako kažete da sam zaista dobar pa čak i da bih mogao biti bolji. Znam ja to i sam, samo mi se nekad ne da. Sreća da se uvijek pokajem nakon takvih trenutaka. Morat ću sve učiniti da ih bude što manje.

Dok ovako pišem i razmišljam, pade mi na pamet da ptice ne vole ružnoću. Virujem da ste na poljima opazili nešto što

vam se nimalo ne sviđa ili čemu ste se smijali. To su ljudi stavili kako bi zaštitili svoje usjeve. Oni koji žive u gradu, možda su takve stvari tek vidjeli na televiziji ili internetu. I to vam je jedan nedostatak takva života. S druge strane bliži si raznim novim društvenim događanjima. Na kraju kad se sve sabere i oduzme, jednako je živiti na selu ili u gradu. Sve ima svoje prednosti i nedostatke. Pticama je svejedno. One svuda lete di za se mogu naći zaštitu. Čak se ni strašila uvijek ne boje. Uzalud je što svojom pojavom ona neprestano viču: – Bu! To mi je kod ptica uvijek bilo zanimljivo. Uspiju nadvladat svoj strah, odnosno, shvate da iza onog „bu“ nema ničega i idu dalje svojim putem. Kad bismo barem mi znali tako živiti! Međutim, mi se bojimo. Sićam se kako je Matuka skočija kad su mu jedanput viknuli to famozno: – Bu! Iša on pokraj groblja kad odjedanput prid njega iskočili neki u biloj plahti i sa svićom u ruci. Čovik dugo nije moga doć k sebi. Poslin im je bilo za što su ga tako pripali, ali dogodilo se. Antuka je, pak, svatija da triba bit barem malo hrabriji. U svakom zlu neko dobro, reka bi naš narod. A on je i mudar i hrabar, bez obzira što mu nikad nije bilo lako.

NE MORE TO TAKO

Da, nedavno sam kupija novo računalo. Ne ćemo sad o cijeni, ali nije visoka. Staro odslužilo svoj vik i nabavih ovo novo. U njegovim značajkama piše da je prilagođeno za igru i razbibrigu. Međutim, ne treba mi za to. Možda pogledam kakav film, poslušam neku pismu ili slično, a ako mi je do igre, izići ću van i zabaviti se. Ne kao vi, jer sam već stariji, no vani je puno ugodnije nego u sobi, posebno kad proljeće zakuca na vrata. Da ne dužim s pričom, bija sam zadovoljan. Gleda sam ga na internetu i učinilo mi se da je prikladno, unatoč nekim šarama. Ali pisalo je da ih je izveo umjetnik pa nisam puno prigovara. Neka se i oni iskažu. No, kad sam uspravio zaslon tog mog prinosnog računala, s desne strane pokazala se neka životinja kako netom izlazi iz čudnog drveta. Ni jednom ni drugom nisam zna ime niti sam ih igdje takve vidija. Počnimo s drvetom. Sličilo je na nekakve cijevi koje se isprepliću i od kojih samo jedna od njih ima otvor. Potpuno bez veze. Odmahnija sam rukom. Životinja je, pak, bila nešto prepoznatljivija. Sličila je na patka. Na glavi je imala rogove, zubi su joj bili veliki kao i usta koja je razjapila. Vrat joj je bio dug i na njemu se isticala crvena zvizda petokraka. Slijedilo je patkovo tijelo s krilcima sličnima anđelovim. Propustija sam gledati u noge, jesu li imale ljudske ili životinjske oznake. Stvarno mi je bilo dosta. Prekrija sam ga papirom i sta razmišljati kako ga se osloboditi. Nisam ima kud jer sam računalo već platija. Nitko mi nije kriv što na početku nisam otvorija četvere oči. Na žalost, danas tako triba. Sve pod vidom nedužnosti uvale ti nešto što stvarno ne tribaš ili što ti se ne sviđa. Mislim da se možete prisjetiti sličnih stvari počevši od igračkaka koje kupujete pa do filmova koje gledate, štiva koje čitate.

– E, ne more to tako. Riješit ću se ja neželjena gosta – reka sam sâm sebi.

Mislija sam ga sastrugati, no zaključija sam da to tako ne će ići. Slika je zapečena u crni sloj koji prekriva računalo i samo ću ga oštetiti. Što drugo? Ništa mi pametno nije padalo na pamet. Ostavija sam sve pokriveno papirom dok ne nađem rješenje. I našlo se. Vrlo jednostavno. Pogled mi je pa na flomaster ispred mene. Crn je, a voda ga ne može izbrisati, tako barem piše na njemu. Prionija sam poslu. Zdušno sam bojio svaki trag vražićka što su mi ga mislili podmetnuti. I protjerah ga! Nesta u crnilu iz kojeg je i doša. Preda mnom osvanu uobičajeno lipo računalo. Tako mi bi drago, baš kao ono kad Jela subotom poškropi kuću, izmoli Virovanje i još neke molitve. Tada znam da je očišćeno sve ono što smo tijekom tjedna zaprljali. (Mislim, naravno, na duhovne stvari.) Istina, ne može to zamijeniti ispovid, ali nas pripravlja na nju. Odbacujemo sve nedostojno od sebe i moremo doći pred svoga Boga, pokajati se i obnovljeni krenuti naprijed, puno ljepši, podrazumijeva se, nego računalo koje sam ja uredio svojim bojenjem.

OBEĆANJE NIJE LUDOM RADOVANJE

Nedavno sam vam obeća da ću vam pričati kako mi je bilo u Izraelu. Sićate se? Ma nije važno, svejedno ću vam ispričati iako bi mi bilo drago da vam nisam ništa obećava. Priča bi vam sada nešto drugo što mi je ovih dana zapelo za oko, ali obećanje se mora držati.

Bilo je to onih godina dok sam bija u inozemstvu. Što ću, kuša sam zaraditi koru kruva. Nisam bija ko ovi neki što u inozemstvo idu na skijanje, ljetovanje, jednostavno rečeno, ljenčarenje. (Oni kažu da idu na odmor pa neka im bude.) Moja tvrtka išla tamo radit. Odma mi je bilo drago što je to tako. Nisam ni trenutka dvojio. – Valjda će biti vremena i za nešto posititi – rekoh u sebi. Računa sam na poslodavčevu dobrotu. Ako je vamo dobar, što ne bi bija i tamo?! I nisam pogrišija. Pokaza se pravi čovik, svaka mu čast!

Radili smo najprije neku tržnicu. Suvremena, velika, stvarno lipa. I neki dan čuh da je teško oštećena. Doša terorist, diga se na njoj u zrak te ubio mnoštvo ljudi oko sebe. Stvarno takvima nisu sve duge u glavi. Kako moreš ubiti sebe, a o drugima da i ne govorim?! Međutim, on je mislija da ima to pravo. Taj i taj mu je nanija nepravdu, ili nepravdu onome što on drži za sveto, i on si dopušta kazniti ga na ovakav način. Stvarno žalosno da ima takvih ljudi. Nego, vratimo se na našu priču. Jednoga petka popodne reče poslodavac da se spremimo za sutra. Idemo na more. Svakako se ništa ne radi, jer subota je u Izraelu dan odmora pa što je ne bismo iskoristili na ovaj način? Uistinu odlično. Svi smo se spremili i sutra pravac more, Mrtvo. Da, upravo mu je takav naziv. Slanije je od svih drugih mora na svitu. Čak se i nalazi 418 m ispod razine drugih mora. Kažu da je na njegovim obalama i ona

Sodoma i Gomora o kojima se govori u Svetom pismu. Zna- te, to su oni gradovi što su grišili, nisu se obazirali na Boga te su bili kažnjeni. Bog ih je pretvorio u prah i pepeo. Nema ih više. Gotovo. Mi nismo takvi i uživali smo u kupanju. Naročito je zanimljivo ležati na moru. Kao da si u postelji. To je mogu- će zbog njegove gustoće, odnosno slanosti. Samo da je bilo više dana! Ipak, dobro je i ovo.

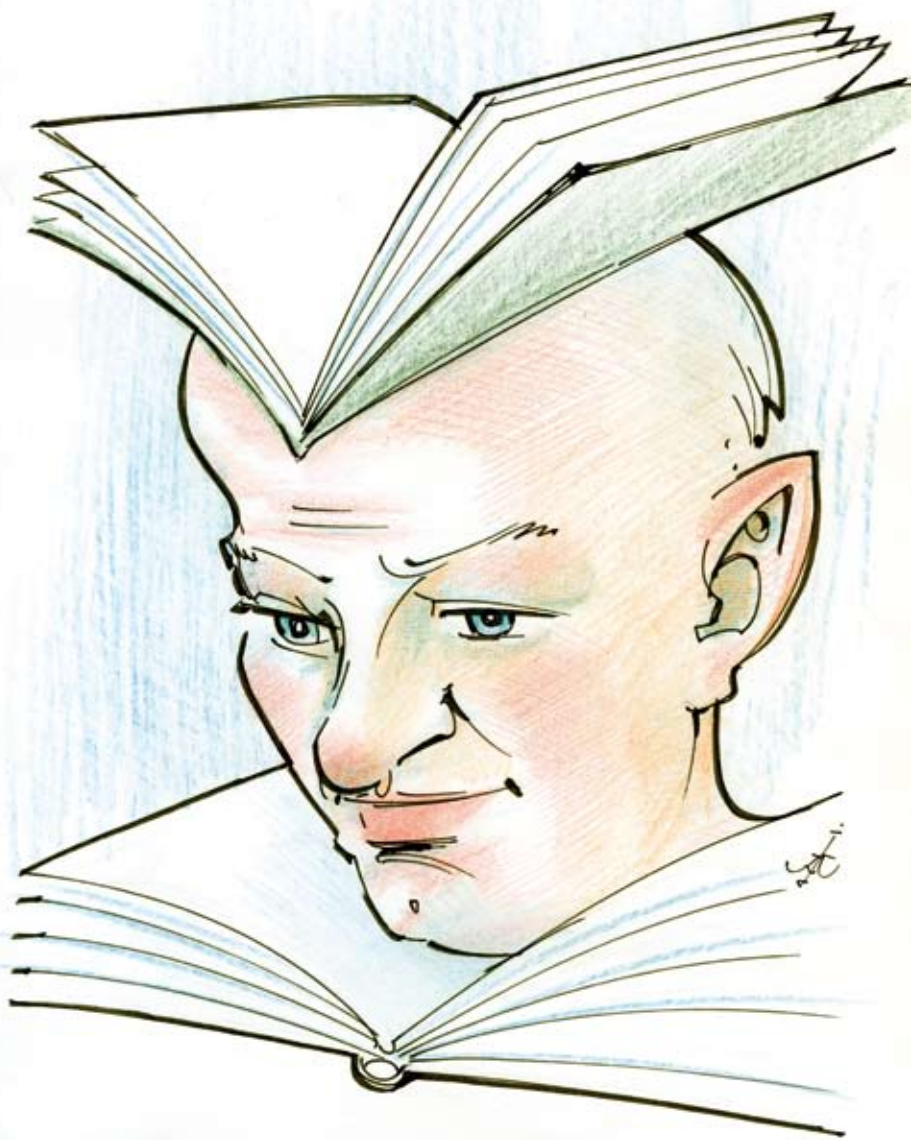
Nemojte krivo govoriti. Nisam ja zaboravio ni na ona mi- sta kuda je hoda naš Spasitelj. Otkrit ću vam tajnu. Kad smo završili posa, reka sam poslodavcu da bih još malo tija ostat. Neka mi to uračuna u godišnji odmor i gotovo. Nije se pro- tivija i fala mu. Vidiya sam sve što se vidit dalo. Nisam žurija, kakvi. Tija sam na svakom mistu biti onoliko koliko osi ćam da je potribno pa makar neka druga ne vidiya. Važan je duhov- ni doživljaj, a ne samo ovo što vidimo očima. Tu sam Bogu obeća da ću biti bolji. I nastojim se toga držati. U skladu s tim ispunjam i druga obećanja. Ne volim kad neko misli da je moje obećanje ludom radovanje. Vi sami svidočite da nije tako. Kako se drugi ponašaju, to je njihova briga. Život je je- dan i nema ga smisla živit svakojako.

KNJIGA

Kako vrime ide, čovik čita sve više knjiga. Naravno da ovdje ne mislim na linčine. Oni se ni najist nemaju kad, a kamoli da čitaju tamo neke knjige! I kad dođe stani-pani, poteškoće. Ko im je kriv! Tribali su na vrime mućnuti glavom.

Odmori su prid svima nama i ne mislim ni vas ni sebe strašiti. Triba se i od knjige odmoriti. Zapravo ne triba i ne more. Kako sad to? Lipo! Nije knjiga samo ono što držite u rukama tijekom školske godine. Ima ona i raznih drugih oblika. Nisam ni ja to odmah svaća dok nam jedanput to nije fra Mate objasnija na ministrantskom sastanku. Otada to pamtim i neprestano usavršavam gradivo. A on reče da je čitav naš život jedna velika otvorena knjiga: Bog nas je stvorio slobodnima i mi u njoj pišemo što mislimo da treba pisati. Ima onih neozbiljnih pa našvrljaju svašta. Na kraju svega, kad dođe do pregleda, jer uvik netko pregledava što činimo, oni se moraju poklopiti po ušima. Stigne ih kazna. Sad, ne ćemo o tome hoće li im Bog, barem za neke budalaštine, ipak progledati kroz prste, to je do njega, međutim, bolje je ne igrati se s tako ozbiljnim stvarima. Jer ako ti Bog tada ne progleda kroz prste, ode ti u vični mrak odakle nema povratka. I kad sam sve to dobro promislija, odlučija sam da ću biti dobar. Pogriši se ponekad, nismo strojevi, ali se i neprestano ispravljamo. I na kraju ta knjiga bude koliko-toliko lipa.

Znam da čovik ne misli ovako dok na kraju godine baca u kut one svoje stare školske knjige ili ih čak para. Ne ću o tome koliko to ima smisla, to vi sredite sa svojim roditeljima, ali znam da se triba odmoriti. Reka sam to već na početku, sićate se? Koliko god da ste se umorili, morali biste se sititi. Ta niste ostarili! Tek tada čovik počinje zaboravljati. Moždane



vijuge ne rade kao prije, jer su se istrošile tijekom života, i zbog toga čoviku ne pane sve na pamet. Nije, dakle, manit, samo mu sve ne radi od prve.

Što znači zaboravljati moremo lagano viditi i na primjeru Gospe u župi Međugorje. Već 30 godina ona dolazi i priča ljudima, ne samo njima tamo nego svim ljudima na svitu. I umisto da upamte što to ona govori, zaboravljaju. Na jedno im uho ušlo, na drugo izišlo. A nije smilo tako. Gospa, ili Kraljica Mira, ne dolazi da bi se hvalila, nego da bi ljude poučila kako se trebaju ponašati. Znete vi dobro da ima i odraslih koji nisu valjali. Slabo pišu u svoju životnu knjigu. Ne uspije li Gospi obratiti ih, onda im samo još Bog može progledati kroz prste. A ako ne progleda...

Podrazumijeva se da Kraljica Mira hvali one koji su se ponašali i ponašaju dobro. Ona je poput najbolje majke. Neprestano nas potiče da naučimo nešto novo i u punini iskažemo sve one darove koje je Bog jednom, onoga dana kad smo se rodili, stavio u nas. Baš joj hvala na tome. Znam da se slažete sa mnom pa hvala i vama. Najljepše se crte u knjizi života pišu onda kad smo zajedno.

GLAVA U OBLACIMA

Ovih sam se dana prilično drža za glavu. Nisam ništa skrivija niti se čega bojim, ta dovoljno sam star da se znam ponašati na pravi način, nego me jednostavno stisnuli sinusi. Negdje sam staja na propuhu i oni me opomenuli da su tu. Topao čaj zacilo pomaže, ali mi se nekako ne pije na ovoj vrućini. Nema tako puno stupnjeva Celzijevih kao ljetos dok smo se odmarali, ali ni ovo nije za baciti. Jesen polako stiže, voće se bere, stvarno lipo. Međutim, ova moja glava, reko, nikako ne popušta. Što je, tu je. Triba smilo ići naprid.

Dok sam se ovo lito odmara, moram priznati da sam malo više zraknija i TV program. Nakon svega uvidih da tamo ima malo više onih koje boli glava. Nesuvislo nešto govore. To ne može biti drukčije, nego jedino od boli. Da nije tako, zar bi ih pustili na TV? Šalu na stranu, sve je to već prije sračunato. Ne boli njih glava, ona im je samo u oblacima. Mlataraju njome na sve strane ne brinući se što će sutra biti. I tili bi i nas tako naučiti. Da ne bi! Da sam ih sluša, ne bih ništa postiga od svega ovoga što imam. Dok bi drugi radili, ja bih se radova, skaka, piva i na kraju od svega toga ništa. Slič mi to na onu priču o mravu i cvrčku negdje tamo iz čitanki. Još je se dobro sićam. Kad je došla zima, mrav, koji je liti radija, ima je što jesti, a cvrčak, koji je liti skakuta i pivušija, osta je gladan. Pa sad ti nosaj glavu među oblacima!

Istina je, kad čovik dovoljno ne misli, događaji ga jednostavno pritaru. Nije to kao u onim crtanim filmovima, ma kakvi. Odeš u krivu stranu i onda ti treba dugo vremena da to sve ispraviš. Najlakše i najprije se to iskusi u školi. Ne učiš dovoljno, misliš da je to lako, kad ono tamo lupiš glavom u zid. Da je barem u oblacima, tamo je mekše. I onda nastane

trka. Tribalo bi to ispraviti, a vrime tako brzo leti. Počne te boliti glava pa se držiš za nju žešće nego ja ovih dana. Stvarno nikome ne želim da zapadne u takve poteškoće. Posebno starijima. Njih glava boli zbog puno drugih razloga. Jedan od njih more biti nedostatak posla. Trebaš jesti, treba tvoja žena jesti, trebaju tvoja dica jesti, tu su i tvoji roditelji i možda još ponetko, a posla ni za lika. Skroz naskroz nezgodno. Nije puno lakše ni kada je plaća slaba, ali biti bez posla zaista je teško.

Triba se čuvat. Ako sam ne ćeš, tko će drugi za tebe!? Svi ti mogu samo pomoći, ali odluka je zaista tvoja. I tako je slatko kada na kraju vidiš da si uspio, da ti to moreš. Nema te nagrade koja je sposobna zaminit takve trenutke. To su mišići koji se ne vide. Nabildaniji si od onog snagatora na TV-u. On guta razne tablete, rasteže one sprave dok ti čeličiš svoju volju. –Predivno! – reka bi šjor Niko. Neki sam dan s njim sidija na obali i raspreda o puno lipi stvari. Na kraju mi je dao koji litar maslinova ulja. Pripomenuja mi je da je to dobro za zdravlje. Ko da ja ne znam! Zafalija sam mu i pozva ga da i on navrati k meni. Ljubav se ljubavlju vraća.



SLIKE JESENJE

Stvarno sam zaposlen ovih dana. Dospila jesen, sazrili plodovi koje sada treba obrati. Unuci Dunja i Zlatko pošli u školu pa imaju svoga posla, a mene nešto uvatilo u leđima i sad ti napravi što napraviti treba! Kako bi to bilo da se zima dočeka bez pekmeza, Božić bez ćuptera i kapljice vina, a tu su i drugi Božji plodovi! Ne bi zaista valjalo, svi bi rekli da sam linčina. Dakle, trebam se snaći i uz Božju pomoć sve to pripremiti. Imam na umu tko će mi pomoći. Jesam, stvarno sam se dobro sitija. Ne ću vam o tome, ali hoću o nečemu drugom.

Učili ste, a valjda i sami zaključili, da je Bog stvorija svit. Nekako ludo izgleda kad to ne bi bilo tako. Ima ih koji kažu da se sve slučajno tako posložilo. Nikada im nisam pridava neku posebnu pozornost. Na taj način može govoriti samo neodgovoran čovik. Previše je sve oko nas složeno, a u isto vrime jednostavno da bi moglo biti plod slučajnosti. To je samo moga zamisliti veliki umitnik, veliki um. I čim se nešto poremeti, nastupaju grdne nevolje. Prisjetimo se potresa. Baš je neki dan bio, istina, ne previše jak da sve okolo poruši. Stručnjaci kažu da se to u zemlji pomiraju dilovi od kojih je ona sagrađena. Učio sam nekako tako davno u školi, vi virovatno znate bolje objasniti sve to jer vam je pamćenje svježije. Ali kad grune, svima nam je isto. Nema pametnjakovića koji to može zaustavit. U tom kratkom trenutku, koliko sve traje, samo se možemo moliti Bogu da nas i sve naše sačuva na životu. Eto, to je prava slika života.

Nisam ovime nikoga tija prepadati, nego samo reći da se bez Boga ne može živiti. Nekada su ljudi to dobro znali. Više su radili o zemlji pa su shvaćali temeljne zakone života. Nisu se ravnali kao onaj dječak kojemu je otac priča kako je u

Domovinskom ratu mnogo toga nedostajalo, čak i hrane. On je na to odgovorija da su tribali otići u prodavaonicu i kupiti. Upravo tako neki postupaju. Nema veze što je stvarnost drukčija, oni bi tili da je po njihovom. Ma, ne može to tako, ljudi moji, zar ne?!

Pade mi ovdje misao na laste. One dobro znaju kako se triba ponašati. O Maloj Gospi počinju odlaziti na jug da bi se vratile tamo oko blagdana Blagovisti. Jesu ptice, ali kao da znaju da i njih Bog čuva i hrani. On je to ponašanje mudro stavija u njihove glavice, ili već gdje. Nisam stručnjak za ptice pa ne znam. No, one putuju tisućama kilometara i onda se opet vrate u gnjizdo koje su iza sebe ostavile. Naravno, ako to gnjizdo netko obistan, ne mislim samo na dicu, nije uništija. Nemaju ni zemljovida, ni GPS-a, ni drugih takvih stvari. Slično se ponašaju i rode i razna druga Božja stvorenja. Uistinu predivno!

Nema što, jesen je lipa, na stranu raznorazne obveze. U stvari, lipo je svako godišnje doba. Važno je da mu se otvorimo i prepoznamo lipotu koju nosi sa sobom.

PUTEVI BILI

O čemu sam vam ono mislija pričat? Dok sam otvara računalo, smetnuja sam s uma. Nije u mene pamet tako sviža k'o u vas pa mi se dogodi da ponekad nešto zaboravim. Ali zbog toga znam više. Oblikovala se ona pod raznim okolnostima dok sam hoda po domovini i po bilom svitu. E, da, sitih se. Mislija sam vam malo pričat o putovima, o hodanju... Nije o tim putovima koje vi mislite, o autocestama i sličnome, nego o nečem drugom. Moga bi istina i o njima. Nekad sam ih gradija. Nije bilo lako, ali sam uvik uživa vidit kako se napriduje metar po metar. Sanja sam da se i ja jednoga dana vozim po njima, a ne samo da ih pravim. Naravno da se i to dogodilo. Malo sam prištedija novca, kupija si polovno vozilo i udri. Dobro, nisam previše brzo vozija, samo malo u početku dok sam sve to mislija iskušat. Međutim, kasnije mi palo na pamet da nemam pravo tako se ponašati. Što da mi se u vožnji, onoj malo bržoj, nešto dogodi? Recimo da mi pukne guma... Teško da bi me itko od mojih više vidija. Bi u mrtvačkom sanduku, samo to je nešto drugo. I ohladija sam, što jest, jest. Bolje stići pet minuta kasnije nego nikako. Ujedno to donosi i mnogo korisnoga. Između ostaloga, moreš razgledati krajeve kroz koje prolaziš umjesto da samo kroz njih projuriš. Moreš s nekim i porazgovarat priko mobitela, naravno ne da jednom rukom voziš, a drugom telefoniraš. Uključiš ono čudo za nesmetan razgovor i polako proćaskaš s osobom s druge strane. I još puno toga, da sad ne nabrajam i da vam ne postanem dosadan.

Malo sam se zanija, vidim kako vrtite glavom, ali neka. Nije ni ovo manito što sam reka. Nego, neki sam dan gleda malog Darinka, svog unuka, kako se muči s računalom. Nabavija negdi kameru i sad bi tija razgovarat preko Skypea s nekim

svojim prijateljem, razumije se da se vide, no kamera nikako proradit. Čupaj ju i stavlja u računalo, ali ništa. Svitli i čini se živa, dok slike nikako nema. Na kraju mu odlučih pomoći. Brzo sam svatija u čemu je poteškoća. Pogađate li što je bilo? Jednostavno, nije stavio onaj programčić što ga nazivaju »driver«. Bija mi je zahvalan što sam mu pomoga pa me počastija kolačem koji je taj dan sam napravija. Nisam zna da se time bavi. Kaže da recepte traži priko interneta i kad mu se nešto svidi, to nastoji napraviti. Malo sam ga gleda priko oka, pa se onda sitih da zna dobro čitat i pisat. A kad to zna, onda mu nije nikakva poteškoća nešto pogledat na internetu. Svatija je da mu je to put k znanju. Pametan mali. Moga se samo igrati na internetu i bez veze švrljati, a on ti traži ono što ga zanima. I svakom dobro. To će mu zaista pomoći da jednoga dana postane nešto i netko jer svi znamo da se bez vižbanja ne može biti dobar igrač. A život je utakmica. Igraš, Bog jednog dana odsvira kraj i dobiješ nagradu kakvu si zaslužio.

Dok se to ne dogodi, ja se nadam da sam zaslužio neku plaću za ovaj tekst. Recimo, da pojedem nekoliko oraha. Nakupija sam ih prošli misec, stavija da se suše i sad su spremni za uživanje. Mljac!

POSA

Baš sam se umorija ovih dana. Cipa sam drva. Tija sam sve dobro pripremiti za Božić, odnosno za zimu. I nema druge nego cipaj. Jela sprema jelo, kolače, mete, pere, pomaže nevisti, sin ide na posa, unuci u školu i mene je zapala sikira u ruke. Svak ima svoje zaduženje. Mora se tako, puno nas je u kući, a i da nije, opet se red mora znati. Nego, pada mi na pamet da vas malo propitam. Koliko nas zapravo ima? Pokušajte sračunat, a ja ću vam nastaviti dalje pričati.

Posa je zaista blago Božje. Možda vam se trenutno ne čini tako. Idete u školu, pomalo učite, pomalo se igrate, kod kuće pomalo pomažete i tako dani prolaze. Jest u vašoj dobi, ali kod nas starijih sve je drukčije. Moraš imati neki posa koji donosi novac da bi moga sebi i svojim nabaviti što triba. Nije to k'o nekad. Tada si više-manje moga bit bez novca. Što god ti je tribalo, davala ti je stoka koju si ima i zemlja koju si obrađiva. Tek ponešto bi kupija, kao primjerice kakvu slasticu na slavljinama, alat kojim ćeš obrađivati zemlju ili nešto drugo raditi oko kuće... A danas tribaš imat novac za struju, novac za telefon, pa novac za odjeću, obuću, internet, novac da bi kupio vozilo, knjige, novine... Tristo čuda. Ne more ga doteć da ga strižeš od papira. I zato je imat neki posa zaista srića. Najbolje se to vidi kad dođe do toga da je manje mista di se more radit. Ljudi ne samo da ne mogu sebi nešto nabaviti nego ne mogu ni svojoj dicit: ne mogu im dati novac za jelo u školi, o igračkama, raznim tehničkim uređajima i sličnim stvarima ne ćemo ni govoriti. A tenisice se deru k'o da ih čovik nožem ili onom mojom sikirom riže. Pa ih ti sad kupi. A di su knjige, izleti, karta za autobus... Jednostavno rečeno, sve vam je to povezano. Zato posa triba čuvat i molit se Bogu da ga bude.



I Isus je čuva svoj i Josipov posa, koji mu je bio hranitelj. Oni su bili neka vrsta privatnika. Nisu ni kod koga išli raditi, nego su nešto proizvodili kod svoje kuće. Josip se bavija drvenarijom pa je stoga i Isusa tome naučija. Uvijek se toga sitim za Božić. Virujem da su znali izrađivati lipe stvari jer je Josip bija dobar čovik. O Isusu ne treba ni govoriti. Bija je i čovik i Bog pa je ne samo radija nego puno pomaga i svojoj okolini. Od njih čovik zaista mora naučiti ponašati se u životu.

Nisam ja o ovome raspreja samo zato što sam cipa drva. Kakvi! Ma, sitija sam se kako mi jedan Božić umalo nije bija hladan. Došlo je do nekih zastoja u poduzeću, tamo u Njemačkoj, i ja ostadoh bez posla. Kud ću sad!? Tribalo bi donit što god kući u Erceg Bosnu, međutim oklen!? Nešto sam bija prištedija, ali kad ništa ne dolazi, to se brzo topi. Tad sam se pomolija Bogu da mi pomogne naći nov posa. Obigra sam dosta mista, da bi na kraju ipak sve bilo uspišno. Ponovo sam počea radit. Nitko sritniji od mene. Ne sićam se da mi je bilo lipšeg Božića, čak ni kad sam bija mali, kad još nisam zna kako to sve u svitu hoda.

TEČE VRIME

Kako vam je bilo prošloga Božića? Da najprije počnemo s tim. Nadam se da je bilo dobro. Ta što vas je briga!? Roditelji rade i zarađuju, vi idete u školu i trošite... Hajde, šalim se malo, da vam privučem pozornost, iako u svemu tome ima istine. Vaš je zadatak sada učiti, a onda će jednoga dana uloge biti zamijenjene. Vi ćete raditi, a drugi će učiti. No, dok se to ne dogodi, uživajte u svom današnjem poslu.

Meni je za Božić bilo lipo. Iskupila se dica, iskupili se unuci, iskupili se prijatelji i poznanici. Baš odlično. Malo smo čestitali jedni drugima Isusovo rođenje, malo smo pričali i vrime je brzo prošlo, teklo je k'o brza rika u proliće. Nadam se da ste to vidili, barem na televiziji. Teče rika i ne zaustavlja se. Jedino su današnje rike prljavije nego što su nekada bile. Zapravo, tada i nisu bile prljave, osim kad se snig počne topiti ili navale velike kiše i bujice. Ali sve se smiri za kratko vrime i one su ponovno čiste. Sad je, na žalost, puno toga naopako. Ljudi napravili raznorazne tvornice, ne paze di što bacaju i rike su nam prljave. Sve bi bilo drukčije samo da su se znali ponašati. Nisu i zato svi ispaštamo. Baš su neozbiljni.

Moram vam ovo ispričati. Dok smo slavili božićne blagdane, Ivo i Senka raspričaše se o tome donosi li sv. Nikola čizmu i one darove ili netko drugi. Jedno reče da je to on, ta ne bi pratar laga, a drugo da je sve mama kupila. Nasmija sam se. Kad su to opazili, pozvaše me da presudim. – Ma kud se nasmijah – rekoh. No, moraš im ispuniti želju pa sam im rastumačija da je istina da je to mama kupila, ali da je ipak sve to djelo sv. Nikole. Čudno su me pogledali, nisu razumili što im želim reći. I onda sam mora nastaviti i razjasniti da nije važno tko kupuje, nego što iza toga stoji. Bilo im je malo jasnije

pa smo nastavili razgovarati i o mnogočemu drugom. Zato vrijeme proleti k'o strila, dok si udaraš dlanom o dlan, eto ti večeri. Čekale su me obveze: večernja molitva, večera, Dnevnik na TV-u. Dica su za to vrijeme radila nešto drugo...

Vrijeme zaista uvijek brzo teče kad nam je ugodno. Sićam se svojih dana na baušteli. Uvečer bih lega mrtav umoran tako da bi jutro brzo došlo. Moraš na posa.

Jednom sam sebi reka prije ustajanja: – Još samo 10 minuta. Bilo je pet sati. Kad je prošlo tih deset minuta, pogleda sam na sat i uvatija se za glavu. Već je bilo više od šest. Požurija sam na posa. Predradnik je bija neumoljiv, kasnija sam. Umalo nisam izgubija radno mjesto tako da mi to više nikada nije palo na pamet. Bilo je trenutaka kada je vrijeme teklo sporo. Obično prid odmor. Pogledam na sat: toliko i toliko sati, pogledam ponovno nakon sat vremena, tako se meni činilo, a ono se kazaljke pomakle samo pola sata. To ti je život.

Gledam kroz prozor kako snig pršti. Nema ga nešto k'o ovih godina, ali nas ipak nije zaboravija. Unatoč svemu pomalo mislim kad će proliće. Sunce me nekako više privlači.

PRILOM

Neki sam dan susrija jednog znanca, onog Fiću. Filip mu ime, ali ga tako zovu. Nismo se odavno vidili pa smo sili malo u kafić porazgovarati. Tuče ona glazba, a u nas uši već malo starije. Jedva smo se uspili razumit. Puno mi je ispriča di je sve bija i šta je radija. Prešli smo i na pitanja što je s ovim, što je s onim. Za Andrijicu mi reče da je baš ovih dana otiša u Zagreb prilomit knjigu. Bavi se objavljivanjem knjiga pa mora. Nisam ga uspija sve razumit i morade mi ponoviti. Reče da to triba jer knjiga ima puno stranica te ju mora ić gore lomit. Umalo se nisam nasmija, no bolje da je prošlo bez toga jer bih mu se inače zamirija. Očito nije zna da prilomit knjigu znači lipo poredat tekst i fotografije, ako ih ima, da bi se to moglo poslin dati na tiskanje. Podrazumiva se da mu nisam ništa zamirija. Čovik se bavi drugim poslima i što bi mora znat ono što ja znam?! Istina, ni ja se ne bavim prilamanjem knjiga, ali sam to bolje razumija nakon što sam naučija radit na računalu. Njime je to lako. Kasnije sam pročita da je prije bilo puno teže. Pravila su se slova od olova nakon čega se to onda slagalo... Ma muka jedna. S jedne strane tako je izgledalo bolje. Naime, nije se svak odlučiva objaviti knjigu. Sad im to lakše pada na pamet. No, morat će doći do promina. Nije stvar u tiskanju knjige, nego u onome što u njoj piše. Gluposti nikome ne tribaju, taman da su zavijene u nešto najlipše.

Sad bih ja vas nešto upita. Ne s ovog područja, jer još o sve-mu tome učite, nego jeste li se lomili na odmoru? Ne mora to bit samo na snigu, kojeg je ove godine puno manje nego prije, nego i prilikom trčanja za loptom, naganjanja, skakanja priko raznih zaprika i puno toga drugoga što samo vi znate i ne pričate starijima da vas ne bi proglasili krivima. Ne triba

odgovarat, virujem da jeste. I ja sam u vašim godinama. Nekad nisam dovoljno pazio, nekada se jednostavno dogodilo i nastaviš nositi ožiljak dok si živ. Ja ih na glavi imam dosta. Ne znam zbog čega upravo tu. Možda što sam rođen na kame-
nu pa glava lako udari u tvrdo. No, to mi je kasnije pomoglo u životu. Dobro sam pazija da mi se što ne dogodi. Naročito na raznim građevinama. Nisi se ni okrenija, a ono te, opet u glavu, udari kakva daska ili nešto slično. O težim stvarima ne ću ni govoriti. Fala Bogu, dobro je sve prošlo. Nema mi druge nego i dalje se čuvati. Naravno da to preporučujem i vama. U stvari, zbog vas sve ovo i pričam, ja to odavno znam.

Doveza se ja ovih lomova, a bilo bi bolje da sam govoriya kako se polako približava proliće. Tu je ono negdi, sad će. Dojadila mi zima, moram priznati, što ću. Došla i gripa. Do sada me samo okrznula. Malo sam šmrca, malo pija čaja i to je to. Samo da se ne vrati. Zbog toga ću biti pametniji. Zaboraviya se, skinio jaknu kad nije tribalo i prihladija se. Sunce me privarilo. Velim, evo ga, bit će mi toplo, a nisam se sitija da je hladnoća još svuda oko nas. Zaista, glavu uvik triba rabit, kasno je kad nas stigne nevolja.



BIMBO

Reče mi jedan poznanik: – Napiši, der, koju o Bimbi!

Gleda sam njega pa Bimbu. Što napisat? Obojica živi pa kako god napravim, može mi netko zamirit. I rekoh sebi: – Bolje ti je mirovat. A onda se dogodi taj smij i promini odluku.

Bilo je to ovako. Obilježavala se obljetnica ubojstva naših branitelja. Naravno da smo došli, ta kako ne bismo. Podrazumiva se da smo bili i ozbiljni. On jest nešto mlađi od mene, ni ja nisam puno star, ali u takvim se prilikama treba lipo ponašat. Sve bi bilo dobro da ne bi tih cipela. Mislim, u Matiše. Stariji je on čovik, nešto priko 80 godina... Nemojte se čudit. To je vama možda puno, ali u našim godinama to je manje bitno. Da nastavim. Obuo on moderne cipele, one što sliče na čamce. Istina, bile su moderne prid koju godinu. Gledali mi u nj pa u cipele kad se netko zasmija. Počesmo se smijati obojica. Nismo jako, ali dovoljno da su drugi počeli okretat glavu prema nama. Ubrzo smo prestali, podrazumijeva se, ali cipele ostaše u našoj glavi. E, sad, ili smo još mlađi, i u srcu i u glavi, ili smo neozbiljni? Hm, mislim da smo ipak ono prvo. Sutradan nam je Matiša prigovorio na svemu. A mi nismo mislili ništa loše. Život je jednostavno takav. Smjenjuju se i dobri i loši trenutci, ali uvijek trebaš imati snage nositi pismu u svome srcu.

Sitih se jedne priče, čini mi se da sam ju negdi i pribiližija. Čuja sam ju dok sam bija u bilom svitu. Umre poslodavac nekih naših tamo u Americi i oni mu došli na sprovod. Bija im je dobar. Kad je sve bilo gotovo, oni zapivali gangu. Njegov ih sin nije volija i virovali su da će ubrzo dobiti otkaz. U tom slučaju svejedno je pivali ili ne. No, u ponediljak dobiše po-

višicu plaće. Razlog? Tako su žalobno pivali na sprovodu oca novog vlasnika da ih je ovaj nagradija. Zgledali su se i zafalili Bogu da im pomaže pa i onda kada se naizgled vladaju neprimjereno.

I Bimbo i ja brzo smo prišli priko svega. Nisu nas odmah shvatili... Pa što?! Uostalom, obojica smo to već naučili. Volimo zbijati šale u društvu, samo da se nitko ne naljuti. No, ne ću pričati o sebi, nezgodno je to, radije ću o njemu, a i on i vi prosudit ćete govorim li kako triba. Zna se da čim je Bimbo blizu ili on nekoga pozdravlja i zadirkuje ili netko njega. Uglavnom je veselo, samo kad bi ga češće bilo u društvu, barem u ovom što se redovno okuplja. Ali on voli švrljati. Tako je neki dana iša u jedno veće slavonsko misto positiť neke svoje. Nije im se tija javljati, nego je mislio doći iznenada. Na autobusnoj postaji uzet će taksij i banuti im na vrata. No, što se dogodilo? Taksija ne bi nigdi. To misto jednostavno nema potrebe za tim. Svi voze bicikle, a posjetitelja je malo. Vrtija se, vrtija po postaji dok mu se nije smilova vozač autobusa i odveza ga kamo triba. Zna se da mu je Bimbo bija zafalan. Kako i ne bi. Dao mu je nešto novca iako vozač nije tražija. Ali dobro se uvijek dobrim vraća. To, Bimbo!

ĆELAVA MOJA GLAVO!

Opet stiglo proliće! Kako je lipo! Sunce grije, a pčelice se uzvrtile. Ne moraš više nositi kišobran (zapravo, ponekada i moraš), a ne moraš ni oblačiti zimsku bundu. Lepršaviji si i nekako ti se da lakše živit.

Ima još nešto što se u proliće ne mora nositi. To je duga kosa. Istina, na gornjem mi se dilu glave poprilično proridila pa ju sad ne nosim tako dugu kao nekada. Sve u svoje vrime. Netko rekne da sam ćelav, ali mene to ne smeta. Nekada sam zabaciva kiku, a sada sam zadovoljan onim što se nakupilo u glavi. Tu je to negdi. Ne želim nikoga vriđat, to ja sebi tako objašnjavam. Ukusi su različiti, jedino je važno da je kosa uvijek čista pa kakva god bila. Ne smije se musav hodat okolo. Budemo li takvi, ne samo da će nam se rugati nego će se pitati i čiji smo. Jer, roditelji su nam morali prenijeti kako se živi u društvu s drugima.

Sitija sam se sad jedne zgrade. Nije bila rič o kosi, nego o brkovima. Tražija sam posa. I naša sam jedan baš lip, vratar u dobrom hotelu. Prilikom primanja rekoše mi da mi mogu dati posa, samo prije da moram obrijat brkove koje sam ima. Zbog nečega su postavili takvo pravilo. Nisam zna što uraditi. Brkovi mi se nešto sviđali, a posa mi triba. Pogađate da sam ih na kraju ipak obrija. Bez njih se more živit, ali bez novca za hranu, spavanje i tisuću drugih stvari ne more. Brkovi će narast drugi put, ako mi uopće budu tribali. Nisam s njima faca, faca sam kad znam raznorazne stvari u životu. To se naravno ne stiče odjednom, nego mic po mic. Kao u onim igrama gdje trebamo nešto osvajati.

Nego, da ja vas nešto upitam: – Koji čovik ima više dlaka u svom brku nego na glavi?

Jednostavno je, malo razmislite. Pa naravno, ćelavac. Sutih se ovoga jer sam maloprije ćita neke řale. I nasmija sam se od srca. Stvarno su bile dobre. Nikoga ne vriđaju dok na řaljiv naćin govore o događajima koji nas okružuju. Podrazumijevaju se tu i ćelavi ljudi. Prstima sam prořa po svojoj glavi koja je, kako rekoć, za neke ćelava. Bař me briga. Moja je i ja ju volim. Dosta sam ju puta dosad uporabija i joř ću. Ljudi me pamte i pamtit će me po tome řto sam ćinija, a ne po tome jesam li bija ćelav, ima klempave uři, velik nos i puno nekih drugih stvari. Ma znate vi to već.

Poćetkom prolića je i Uskrs. Korizma zapoćne joř tamo dok je zima. Ćovik se triba pribrat u to vrime. Zaista nas jednoga dana ne će viře biti. Doći ćemo tada Bogu prid lice. Ako smo bili dobri, nemamo se ćega boćati, a ako smo bili zli, odosmo u paka. I ostadosmo tamo vićno. Zato, triba pamet bistrity, a ne mahat okolo kosom. Ona će proći, pritvorit se u prah i pepeo, kako se u korizmi ćesto kaře. Zaista nema mile-lale, nego u uskrsnuće preko prolića. Kako sad to? Lipo. Kao řto odbacujemo kiřobran, teřku odjeću sa svoga tila, tako tribammo i sa svoje duře odbaciti sve grije. Nakon toga moremo ućživati u suncu, a to je u ovom slućaju nař Bog.

VRIME DARIVANJA

Ne znam kako vami, ali meni je u svibnju uvik lipo. Sunce grije, trešnje su već prispile, ptičice pivaju, a ima i kupanja za one malo hrabrije. Stvarno lipo. Još kad ne bi bilo poteškoća: vami nastave, a meni stotinu drugih stvari. Međutim, nije to tako važno. Sve prolazi, ostaje samo dobro koje smo učinili. Bog će nas za to pitati jednoga dana. Nebitno koliko još ima dotad, ali stiže svakako.

E, ovdje se moram sitit slavlja po našim župama koja se obično događaju u travnju i svibnju. Virujem da ste već pogodili o čemu je rič: o svetoj pričesti i svetoj potvrđi. Tu su još i blagoslovi polja, ali za vas to nije toliko važno koliko ono prvo. Za starije je, pak, obrnuto. Kako se minja život, tako se minjaju i naše želje.

Da, zaista, svi se nekako rastrče u svibnju. A Bog je reka da se treba molit, da treba odmarat, da treba... Virujem da to znate, zbog toga i idete na vironauk. Prema onomu što je on reka, mi ljudi izvlačimo određene zaključke. Tako glede slavlja sv. pričesti i sv. potvrde govorimo da to treba bit svečano u crkvi, svečano kod kuće, ali nikad ne treba pretjeravat. Nisu samo roditelji krivi kad se to dogodi, nego često i dica. Tila bi ovo, tila bi ono, namusure lice ako im se dar ne svidi pa roditelji i kumovi pokušavaju to ispunit. Kao da nitko nije iša na viro-nauk i razmišlja što Bog traži od nas. K tomu treba spomenut i oblačenje prilikom spomenutih slavlja. Jednostavno rečeno, tu ima svega i svačega. Zaboravlja se da u crkvi treba bit obu-čen za crkvu, na igralištu za igralište, na kupanju za kupanje... Zamislite da se to pomiša. Pođemo se kupat, a na nama odilo. Odmah bi nas vodili k ličniku. A kad u crkvu dođemo obučeni kao da smo spremni za kupanje, pravimo se da je sve u redu. Meni se čini da bi nas tada tribalo odvest k dvojici ličnika jer stalno o nečemu učimo, a vladamo se drukčije.

Malo sam spomenija dar, nisam prikoviše. Znam da nitko danas ne voli da mu se govori jer svi smo, kao, pametni. Dao Bog da je tako. Učit triba dok si živ pa i o darovima.

Dok sam bija vani, priko grane, kako se to kaže, zarađiva sam i po povratku svojim zna kupit lipe darove. Zašto ne bih? Kupija bih i tuđincu kad bi mu bilo potribno. Upravo sam to ima na umu kad sam ocinjiva komu i što kupiti. Ako mu nešto ne triba, nema smisla da mu to kupujem, samo će bacit i možda se naljutit na me. Kupova sam i svojoj Jeli, a ona je uvik govorila da je njoj od svega najdraže da sam ja doša. I imala je pravo. Moreš imat puno predmeta u svom posjedu, nemaš li nekoga komu je stalo do tebe i obratno, nemaš jednostavno ništa. Ne more se živit sâm na ovoj zemlji, pa ima ne znam kakvo bogatstvo.

Dobro, ne ću više o tome. Svakako o svemu tomu učite na vironauku. Nego, odoh ja kupit dar za svoje kumče. Mali je siromašan i puno mu toga triba. Kupit ću što budem mislija da je najbolje, a poslin ću mu pomagat u životu. To je najbolji dar.

U HLADU

Gledam ono što sam vam pisa posljednji nekoliko godina. Čini mi se da nije ludo. Trudija sam se koliko sam zna. Plodovi su tu takvi kakvi jesu. Život je jednostavno takav. Sve je prolazno, ostaju samo dobra dila koja smo napravili. Jednoga dana Bog će nas pitati za njih. Slikovito rečeno, otvorit će knjigu našega života te na jednoj stranici gledati naša dobra, a na drugoj stranici naša loša dila, pa koja privagnu.

Učili su me o tom drugi, ali i did dok bismo liti sidili pod murvom ispred kuće. Upeklo ono sunce, did lipo priča, a murva zove svojim hladom. Milina jedna. Lipe su mi to slike iz ditiinjstva. Sitim ih se često, naravno i dida i babe. Ona je bila uglavnom kod kuće dok je on svukuda iša. Moralo se zaradit za kruv, a vamo se nije imalo di. Stara Jugoslavija nije marila za ljude, njoj je bilo važno da se ne bune i da plaćaju porez. A odakle ćeš ga platit ako nemaš di zaradit?! Stvarno blentavo. Nije bila puno bolja ni Austro-Ugarska. Pradid mi je bija njezin vojnik. Borija se za nju na raznim stranama. Ne što je tija, nego što je mora. Uspija je priživit, samo s ranom na duši i tilu. Did se također borija, ali u nekim drugim bitkama i za rvacku stvar. Nije mi puno o tom priča, radije mi je govorija o mudrosti koju je steka kroz to vrime. Jedna od stvari koju mi je neprestano govorija bila je da uvik triba ostat čovik. Nisam ga tada baš najbolje razumija, ali sada znam što to znači. Koliko god, naime, događaji bili teški, ne moreš se ponašati kako ne triba. Zmislite kako bi to bilo da porazbijate pola razreda nakon što vas je netko uvidija, ili vi mislite da jest? Odmah bi zvali roditelje, pa pedagoge, pa... da vas smire. Bija bi to pravi cirkus, o šteti da ne govorimo. Zato uvik triba pamet u glavu. Lako je glavom mlatarat, triba njome i mislit. Ta zato nam i služi.

I dok sam tako s didom raspreda ispod murve, palo mi na pamet da i ja zasadim neko drvo koje će me podsjećati na prošle dane i koje će onima iza mene govoriti da sam postojao. Onda sam jedno vrijeme bija na to zaboravija. Kasnije sam se opet toga privatija i posadija maslinu. Ona daje lipu hladovinu, ali i ulje. Osim toga, dugo živi. Ima maslina koje su stare po nekoliko tisuća godina. Dobro ste pročitali. Vidija sam takve u Jeruzalemu u Getsemanskom vrtu. Rastu iz istog panja, a on je stalno jači. Zaista ih je lipo viditi. Tjeraju te da počneš razmišljati. Sidneš i onda se počneš sjećati kako bi bilo lipo postojati poput tog panja. Ničega se ne bojiš i stalno si živ, ljudi te vole i ti voliš njih.

Jesam, malo sam se raspriča, uhvatila me neka čežnja za starim vremenima. Vi ste vidili da znam biti i suvremen, ali nije se loše vratiti u prošle dane. Sve smo to mi: i onda kad idemo u prvi razred pučke škole, i onda kad krenemo u prvi razred srednje, i onda kad krenemo na prvu godinu studija, i onda... Puno je stvari koje prođemo u životu. Ostanemo li uvijek kako treba, onda neka nam je svaka čast.



Miljenko Stojić suvremeni je hrvatski književnik, novinar i teolog rođen 1. lipnja 1960. u Dragičini kod Međugorja. Pohađao je Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom, studij filozofije i teologije u Zagrebu, Sarajevu i Jeruzalemu te magistrirao kršćansku duhovnost u Rimu.

Djeluje kao župni vikar, odgojitelj bogoslova i sjemeništara, voditelj mladih, vojni dušobrižnik u Domovinskom ratu, tajnik Hercegovačke franjevačke provincije.

Godine 1993. pokreće Informativni centar »Mir« Međugorje, a 1997. i Radiopostaju »Mir« Međugorje te ih kao ravnatelj i predsjednik Upravnog vijeća dugo razvija (do 2005.). Pokreće i vodi agenciju MIRIAM. Idejni je začetnik HIK-a '04, HIZ-a u BiH te povjerenstava za uređivanje i obilježavanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća po općinama u Hercegovini.

Pokreće i samostalno radi internetske stranice (medjugorje.hr; miljenko.info; franjevci.info; hik04.info; hizbih.info; pobijeni.info; franjevci-siroki-brijeg.info).

Piše pjesme, oglede, djela za djecu, kratke priče, aforizme, književnu kritiku, stručne i novinarske članke, uređuje knjige te prevodi. Zastupljen je u različitim antologijama, a uvršten je i u čitanke i lektiru hrvatskoga naroda u BiH. Prevođen je na više jezika te nagrađivan.

Član je različitih udruga: DHK, DHK HB, Matice hrvatske, dopredsjednik HIZ-a u BiH.

Surađuje u različitim javnim glasilima.

Trenutno je, između ostaloga, urednik u *Osvitu*, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrać«, član Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij te kolumnist i član uređivačkog vijeća portala hrsvijet.net.

Živi i djeluje na Širokom Brijegu. Opširnije o njegovu životu i radu može se doznati na stranicama portala miljenko.info.

Djela

PJESME: *Unatoč svemu* (Naša ognjišta, Tomislavgrad, 1994.); *Pjesma blizini* (Ceres, Zagreb, 1995.); *Kaplja* (Ziral, Mostar - Zagreb, 1997.); *Sirovi blues* (Ziral, Mostar - Zagreb, 2001.); *Golgote glas* (DHK HB - Matica hrvatska, Mostar - Čitluk, 2002.); *Dobro jutro, kolonijo* (DHK HB - Dan, Mostar - Zagreb, 2006.); *Stopama mira* (Informativni centar »Mir« Međugorje - K. Krešimir, Međugorje - Zagreb, 2009.); *Kapaju sjene* (DHK HB - K. Krešimir, Mostar - Zagreb, 2010.)

Izabrane pjesme: Prijatelji (Naklada Jurčić, Zagreb, 2000.)

KRATKE PRIČE: *Ne dirajte bijelog labuda* (FRAM-ZIRAL - Naklada K. Krešimir, Mostar - Zagreb, 2005.)

OGLEDI: *Ta vremena* (K. Krešimir, Zagreb, 1995.); *Paljenje svijeć* (ICMM, Međugorje, 1998.); *Raspretavanje vatre* (ICMM, Međugorje, 2001.); *Rijeka* (ICMM, Međugorje, 2002.); *S druge strane* (Naklada K. Krešimir - Matica hrvatska, Zagreb - Čitluk, 2011.); *Halo, ovdje Herceg Bosna*, Naklada Bošković - HRsvijet - Gral; Split - München - Zagreb, 2012.)

SLIKOVNICE: *Čudesni dani; Moj molitvenik; Priča o Suzani; Kraljica Mira* (Miljenko Stojić - Krešimir Šego, *Anđeli moji*, ICMM, Međugorje, 1999.); *Ivan pod križem* (ICMM - Cvitak, Međugorje, 2001.)

ROMANI: *Računalko* (DHK HB - FRAM-ZIRAL - Dan, Mostar - Zagreb, 2007.); *Mirkove priče* (Cvitak - Alfa, Međugorje - Zagreb, 2010.)

KRITIKA: *Riječ po riječ* (Naklada DHK HB - Dan, Mostar - Zagreb, 2007.)

PRIJEVODI: *Sa svetom Klarom* (Vijeće franjevačkih zajednica, Zagreb, 1993.); *S onu stranu side* (Cenacolo, Saluzzo, 1999.); *Razgovori svetaca na Trgu sv. Petra* (Ziral, Mostar - Zagreb, 2001.)

MULTIMEDIJA: *Svetište Kraljice Mira* (ICMM, Međugorje, 2000.)

I.

- 6 DICO MOJA!
8 ZUBIĆI
10 VEZA
12 KAP ULJA
14 PAMĆENJE
16 SKIJE
19 REZIDBA
21 KATEDRALA
23 NAPALO ME
26 ODOH JA

II.

- 30 VRATIJA SAM SE
33 PROBADA ME
35 MOBITELČIĆU MOJ
37 RUŠIM ZIDOVE
39 MORE LI OVAKO?
42 TRI KRALJA JAHAHU
45 SLIKU SVOJU LJUBIM
47 I SVETCI SU LJUDI, ALI...
49 ŠKOLA, AH ŠKOLA
52 PLOČICA

III.

- 56 TETA
59 TAMO-VAMO
61 DUNJE
63 POD SVITLIMA
65 PUTUJEM JA, PUTUJEŠ TI...
68 DA MI JE...
71 BU!
73 NE MORE TO TAKO
75 OBEĆANJE NIJE LUDOM RADOVANJE
77 KNJIGA

IV.

- 82 GLAVA U OBLACIMA
85 SLIKE JESENJE
87 PUTEVI BILI
99 POSA
92 TEČE VRIME
94 PRILOM
97 BIMBO
99 ĆELAVA MOJA GLAVO!
101 VRIME DARIVANJA
103 U HLADU
107 Životopis

Nakladnici

Gral Široki

Svetoklarska 5/F

10 000 Zagreb

e-adresa: gral@gral.ba

Cvitak

p. p. 50

88 266 Međugorje

tel.: (036) 651-154

faks: (036) 650-630

e-adresa: cvitak@tel.net.ba

Matica hrvatska

K. Tomislava bb

88 260 Čitluk

tel./faks: (036) 642-547

e-adresa: hmatica.citluk@tel.net.ba

Za nakladnike

Stanko Mikulić

Krešimir Šego

Andrija Stojić

Oblikovanje i računalni slog

Josip Mijić

Tiskano u Širokom Brijegu
mjeseca kolovoza 2013.

Did Jozo je roman o čovjeku koji je proša puno mista, svašta vidija, svašta čuja..., o neumornu didu i nakon povratka iz tuđega svijeta. Premda je ponajviše radio na bauštelama, nije ostao bez snage. Dapače, nije izgubio ni radoznalost koja ga je vodila u svijet.

Miša ikavicu i ijekavicu, čita knjige, druži se s djecom, prati što se događa u njegovu mjestu i svijetu, surfa internetom... ponekad se čudi, ponekad savjetuje, ali uvijek s razumijevanjem i blagom riječju. Ima on i imenjaka i unuke od kojih, premda su djeca, uvijek nešto nauči.

Svojom pričom vraća nas u prošlost iz koje naglašava ono lijepo i poučno; vodi nas sadašnjošću koja nudi mnoštvo pravaca. Priča je to koja nadahnjuje i potiče, podsjeća i poučava!

Krešimir Šego

ISBN 978-953-7360-21-4 (Gral Široki)



Cijena: 80 Kn; 20 KM

www.miljenko.info